

Universitat de Lleida
Facultat de Dret i Economia

TREBALL FI DE GRAU

MEMÒRIA FINAL

GRAU EN ADMINISTRACIÓ I DIRECCIÓ D'EMPRESES

CURS 2015-16

Deute Públic a Espanya: 1980-2016

Autor/a: Albert Perera Rabaiget

Tutor/a: Mariona Farré Perdiguier

Data: 11-04-2016

ÍNDEX

1.	<i>Resum</i>	3
2.	<i>Introducció</i>	4
3.	<i>Economia espanyola durant el període 1980-2016</i>	6
4.	<i>Deute públic a Espanya</i>	12
5.	<i>Deute públic de les diferents administracions espanyoles 1995-2015</i>	20
6.	<i>Endeutament de les comunitats autònomes</i>	23
6.1.	Marc legal d'endeutament de les comunitats autònomes	23
6.2.	Anàlisi del deute públic català: una comparativa amb la resta de comunitats autònomes	26
6.2.1	Context general de l'endeutament de les comunitats autònomes.....	26
6.2.2	L'endeutament a Catalunya	30
7.	<i>Causas i conseqüències de l'endeutament de l'Estat espanyol</i>	33
8.	<i>Conclusions</i>	36
9.	<i>Bibliografia i webgrafia</i>	38
10.	<i>Annexos</i>	39

1. Resum

L'endeutament és un fenomen global que afecta a tota la societat ja sigui en el marc de les persones, de les empreses o dels estats. Ens endeutem quan comprovem que els ingressos que generem en el transcurs de la nostra activitat econòmica no ens permeten compensar les nostres despeses. Tot i això, s'ha de tenir present que el fet d'endeutar-se tot i compensar les nostres despeses a curt termini repercuteix en els hipotètics ingressos futurs ja que aquest deute s'haurà de retornar amb els seus corresponents interessos.

En aquest treball realitzo un estudi sobre l'evolució de l'endeutament des del punt de vista dels estats, més concretament l'espanyol, des de l'inici de la democràcia fins a l'actualitat. Actualment es pot observar en les notícies com el tema de l'endeutament és una de les principals preocupacions en el panorama polític nacional. Aquest ha augmentat exponencialment a Espanya en els últims anys fins a situar-se en xifres pròximes al 100%. La idea bàsica d'aquest treball és analitzar els fils conductors que ens han portat a la situació actual tot remarcant els factors claus. S'ha de tenir present que els estats han d'oferir un seguit de béns i serveis públics mínims als seus ciutadans i que aquests es generen mitjançant els ingressos públics generats principalment per via impositiva. L'endeutament és un altre recurs per tal d'obtenir ingressos públics quan mitjançant la via impositiva no recaptés el suficient per finançar les despeses pressupostades.

Paraules clau: Deute públic, dèficit públic, ingressos públics, despeses públiques, arques de l'Estat, deute públic/PIB.

2. Introducció

El treball és un estudi de l'evolució de l'economia espanyola des dels anys 80 fins a l'actualitat prenent com a base l'evolució del deute públic. Mitjançant aquest estudi observo quina incidència té el deute públic en aquesta evolució tot analitzant els factors claus. El treball, tal i com es pot comprovar en l'índex, està dividit en els apartats que comentaré a continuació.

Després del resum i la introducció, en el tercer apartat poso sobre context la situació socioeconòmica general a Espanya des de l'inici de la democràcia fins l'actualitat. Dit d'una altra manera, analitzo com ha evolucionat el PIB durant aquest període amb els respectius cicles econòmics que s'hi presenten.

En el quart apartat realitzo el mateix anàlisi de la situació econòmica a Espanya durant el període esmentat, però prenent com a base l'evolució del deute públic i la incidència que aquest ha tingut en els diferents cicles econòmics viscuts. En acabar l'apartat analitzo si s'estableix un comportament cíclic entre l'evolució del PIB i l'evolució del deute públic arribant a les meves pròpies conclusions.

Pel que fa al cinquè apartat analitzo l'evolució que s'ha dut a terme en les diferents administracions públiques (Administració Central, Comunitats autònomes i Corporacions locals) del nivell d'endeutament durant el període 1995-2015. Es podrà comprovar com la descentralització de diferents matèries en l'administració pública és un dels factors claus per explicar aquest augment tant desorbitat del deute públic espanyol.

En el sisè apartat explico l'endeutament de les administracions públiques de segon nivell (Comunitats autònomes) i el marc legal que regula els límits i les competències que tenen en aquest aspecte. A l'hora d'explicar l'endeutament de les diferents comunitats autònomes prenc com a marc referencial el deute públic emès a Catalunya comparant-ho amb la resta de comunitats.

Seguidament en el penúltim apartat analitzaré les causes que han portat a aquesta emissió desorbitada de deute públic i els efectes que aquesta emissió ha originat en l'economia espanyola actual.

Finalment, en l'últim apartat enumero les conclusions a les quals he arribat mitjançant la realització d'aquest treball.

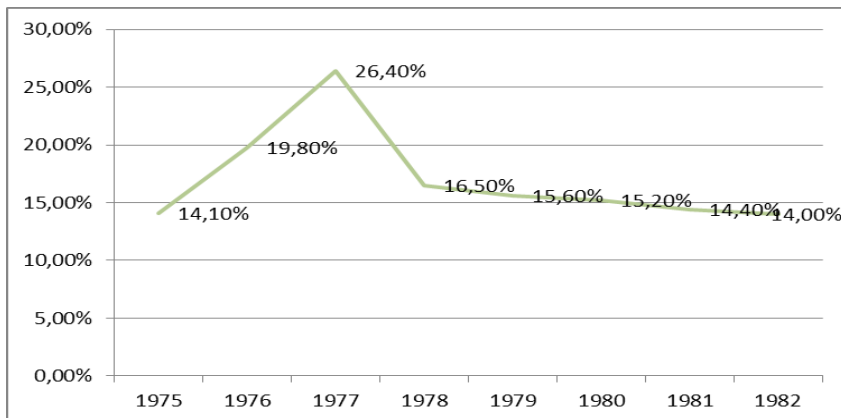
Pel que fa a la metodologia emprada, tal i com comento en l'apartat de la bibliografia, l'anàlisi s'ha dut a terme a partir de la recerca d'articles sobre l'endeutament a Espanya a nivell estatal i autonòmic. D'altra banda, per la part empírica s'ha treballat mitjançant les dades obtingudes en el Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya, tal i com presento en els annexos del treball. Aquestes dades obtingudes fan referència al nivell de deute públic emès per l'Estat espanyol durant el període 1995-2015, la forma en que està desglossat aquest deute per administracions i l'endeutament de les comunitats autònomes.

3. Economia espanyola durant el període 1980-2016

En aquest apartat faré una breu descripció del context socioeconòmic d'Espanya des de l'etapa de la transició fins a l'actualitat.

Per posar sota context la situació econòmica espanyola l'any 1980, s'ha de tenir en compte que Espanya feia poc temps que havia iniciat una etapa democràtica. El país, llavors, es trobava en una situació de democràcia feble que feia difícil aplicar segons quines polítiques monetàries. També és important destacar la importància que van tenir les crisis del petroli produïdes en aquella època. Aquestes crisis van provocar un augment considerable de la inflació en el països dependents del petroli ja que els països productors n'havien augmentat els preus. L'IPC espanyol es va situar, tal i com podem observar en el gràfic 1, en un 26,40% l'any 1977.

Gràfic 1: Evolució de l'IPC a Espanya durant l'etapa de la Transició

Font: Elaboració pròpia a partir de dades obtingudes a l'INE

Amb aquest panorama, l'any 1977 es van aprovar els Pactes de la Moncloa. Aquests pactes eren un seguit de mesures per front a la inestabilitat política d'aquell període. Entre les mesures més importants que es van aplicar destaca la creació de l'IRPF i l'Impost de Patrimoni, per tal de poder recaptar més ingressos i fer front al dèficit públic. S'ha de tenir present que va ser una època de grans canvis socials i polítics que van comportar una gran despesa pública. Una de les grans despeses de l'època va ser la creació definitiva de l'Estat de les autonomies mitjançant l'aprovació de la Constitució l'any 1978. Amb totes aquestes despeses pressupostades s'accentua encara més el dèficit públic fet que condiciona a que l'Estat s'endeuti encara més.

És important remarcar que durant aquest període les taxes de creixement del PIB (tal i com podem observar en la Taula 1) van ser molt reduïdes, destacant una petita recessió l'any 1981 en que el PIB es va situar en un -0,10%. D'altra banda, l'atur s'incrementa exponencialment superant taxes del 20% a principi d'aquesta dècada.

Taula 1: Taxa interanual del PIB espanyol 1980-1985

1980	1981	1982	1983	1984	1985
1,20%	-0,10%	1,20%	1,80%	1,80%	2,30%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes a l'INE

La situació econòmica per Espanya, doncs, no era la més idònia a principi d'aquesta dècada. Un fet clau ho canvia tot. L'any 1986 Espanya s'incorpora a la Comunitat Econòmica Europea. El fet de pertànyer a la CEE li permet a Espanya de rebre ajudes procedents dels fons estructurals per tal de fer front a les dificultats en que es trobava durant aquells anys. També li suposa obrir nous fronts internacionals amb l'entrada d'inversions estrangeres i la instal·lació al país de noves empreses i multinacionals. Aquest fenomen propicia que s'iniciï una època d'expansió. La taxa de creixement del PIB, tal i com podem observar en la taula 2, es situa en un 5,50% l'any 1987.

Taula 2: Taxa interanual del PIB espanyol 1986-1989

1986	1987	1988	1989
3,30%	5,50%	5,10%	4,80%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes a l'INE

Internacionalment és remarcable ressaltar la caiguda del mur de Berlín l'any 1989. La caiguda del mur de Berlín comporta l'inici del període de globalització. El fenomen de la globalització provoca una intensificació i acumulació de les crisis financeres mundials. Aquestes acumulacions de crisis financeres porten també greus augments encara més flagrants de la inflació i el dèficit públic. Amb el tractat de Maastricht aprovat l'any 1993 s'aproven els criteris econòmics a complir per part de la CEE per intentar posar fi a aquests problemes. Aquests criteris són, principalment, l'objectiu de dèficit públic del 3% del PIB i de deute públic del 60%. A més també es posa com a condició que la inflació no pot ser superior en més de dos unitats a la mitjana dels països menys inflacionistes de la Comunitat.

Malgrat rebre ajudes de la CEE i haver pogut controlar millor el dèficit públic i l'endeutament res impedeix que l'any 1993 Espanya pateixi una de les seves pitjors crisis econòmiques. Aquesta crisi ve explicada en part per una crisi financera mundial originada al Japó i per l'augment exponencial de l'endeutament durant aquells anys. Podem observar com aquesta crisi provoca una petita recessió econòmica. Tal i com podem observar en la taula 3 el PIB interanual disminueix en un 1% l'any 1993.

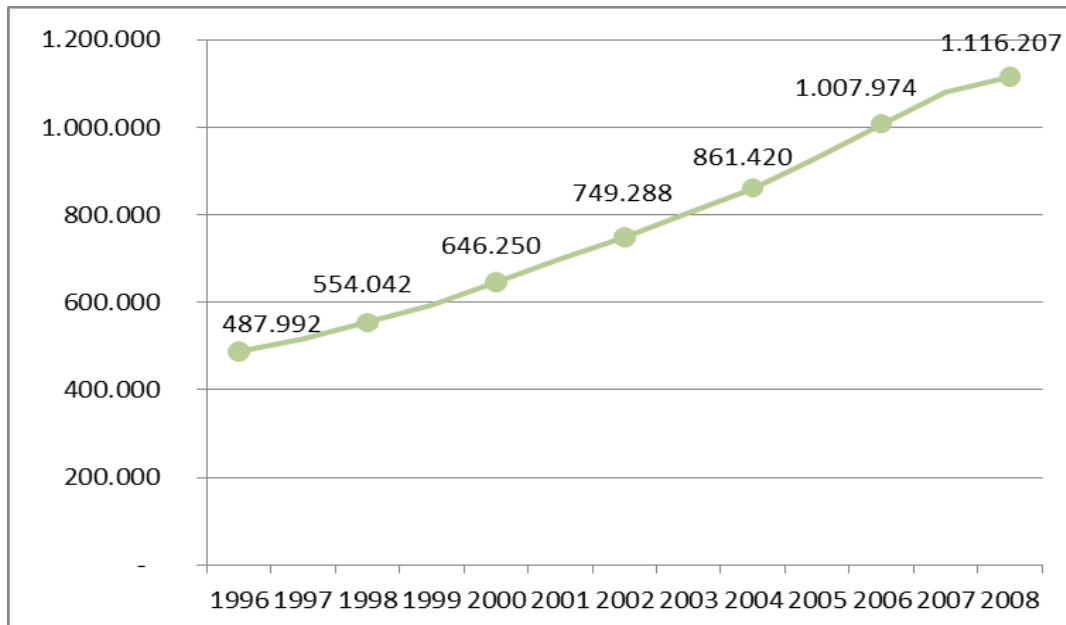
Taula 3: Taxa de creixement interanual del PIB espanyol 1990-1995

1990	1991	1992	1993	1994	1995
3,80%	2,50%	0,90%	-1%	2,40%	5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes a l'INE

Durant els anys 94 i 95 es produeix una recuperació de l'economia espanyola. Tot això es pot veure clarament en com el PIB passa de tenir una evolució interanual negativa en una unitat l'any 1993 a tenir-la positiva en un 2,40% l'any 1994. També és important destacar la reducció de la taxa d'atur durant aquest període. Més tard, l'any 1996 s'inicia una època de creixement de l'economia espanyola fonamentada bàsicament en els sectors de la construcció i l'immobiliari. S'inicien també una gran quantitat de moviments especulatius en el mercat buscant rendiments elevats i ràpids en aquests sectors. Tots aquests fets porten a un increment del dèficit públic i un major endeutament amb l'exterior. Per veure més clarament aquest creixement de l'economia podem observar en el gràfic 2 com evoluciona el PIB durant el període 1996-2008. El PIB en valors absoluts passa de se 487.992 milions d'euros l'any 1996 a 1.116.207 milions d'euros l'any 2008.

Gràfic 2: Evolució del PIB en valors absoluts. Període 1996-2008

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de l'INE

A nivell internacional és important destacar l'esclat de la bombolla de les empreses punto com als Estats Units l'any 2000. Aquesta crisi va comportar la pèrdua de valor dels mercats financers d'empreses vinculades a Internet. A conseqüència d'això la Reserva Federal, per intentar solucionar els efectes d'aquesta crisi, va disminuir el tipus d'interès del 6,25% al 1%. Amb aquesta reducció del tipus d'interès la inversió va sortir del mercat borsari i es va instal·lar dins el sector immobiliari. S'entra llavors, en un espiral en que la població s'endeuta per a comprar immobles ja que el sector financer dona molta facilitat per tal d'obtenir crèdits. Tot aquests fets evoquen en un creixement considerable del sector de la construcció. Donat que la població s'endeuta de forma especulativa per a comprar immobles, els preus d'aquests cada vegada són més alts. Conseqüentment la Reserva Federal i el BCE augmenten el tipus d'interès. L'augment del tipus d'interès comporta que augmenti la morositat ja que cada vegada hi ha més gent que no pot pagar la seva hipoteca. Sabent això els bancs cada vegada són més reticents a concedir préstecs. Amb aquesta premissa, doncs, el BCE va concedir préstecs als bancs amb la condició que aquests anessin destinats al sector privat. Tot i això els bancs, amb la por d'augmentar aquest deute públic, van destinar aquests préstecs a comprar deute públic d'altres països. La morositat, llavors, és un factor que condueix a reduir el consum de l'economia i que per tant afecta negativament a l'activitat

econòmica del país en global. Aquesta situació fa que l'any 2009 Espanya entri en recessió al generar-se un creixement negatiu del PIB en un 3,60%.

Taula 4: Taxa de creixement interanual del PIB espanyol 2008-2010

2008	2009	2010
1,10%	-3,60%	0,10%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes a l'INE

Durant els primers anys d'aquesta crisi s'inicien en els diferents països un seguit de mesures keynesianes per tal de fer front a aquests creixements negatius del PIB. A Espanya el més important és el 'Plan E' (Pla Espanyol per l'estímul de l'economia i l'ocupació) impulsat pel govern de Zapatero per tal d'intentar dinamitzar el sector de la construcció. Tot i que durant el 2010 hi va haver una petita millora en la taxa de creixement del PIB respecte l'any 2009 passant a ser aquest positiu en un 0,1%, aquestes mesures varen ser força qüestionades. El govern de Zapatero estava donant suport a uns sectors que ja estaven afectats per la crisi enlloc d'intentar promoure altres sectors com podria ser l'I+D. El fet que aquestes mesures comportessin un alt nivell de despesa pública va fer que es veiessin afectades en gran part les arques de l'Estat fent augmentar considerablement el dèficit públic fins a l'11% l'any 2009. Al augmentar el dèficit públic i mantenir-se constant durant aquells anys va fer que també augmentés el deute públic superant el 60% del PIB durant l'any 2010. Al trobar-se en aquesta situació el govern de Zapatero es va veure obligat a realitzar unes mesures d'austeritat per tal de poder complir amb el Pla d'Estabilitat i d'aquesta manera evitar una intervenció per part de la Troika. Entre les mesures d'austeritat més importants cal destacar l'augment del tipus impositiu de l'IVA (passant de ser del 16 al 18%), la reforma laboral del 2010 i diferents retallades en la inversió pública. També és important la reforma de l'article 135 de la Constitució que afectava a les competències en el marc de despesa de les comunitats autònomes que s'explicarà més endavant.

Amb tot aquest panorama l'any 2011 Espanya torna a entrar en recessió al situar-se la taxa interanual del PIB en un -1%, tal i com es pot observar en la taula 5.

Taula 5: Taxa de creixement interanual del PIB espanyol 2011-2015

2011	2012	2013	2014	2015
-1,00%	-2,60%	-1,70%	1,40%	3,20%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes a l'INE

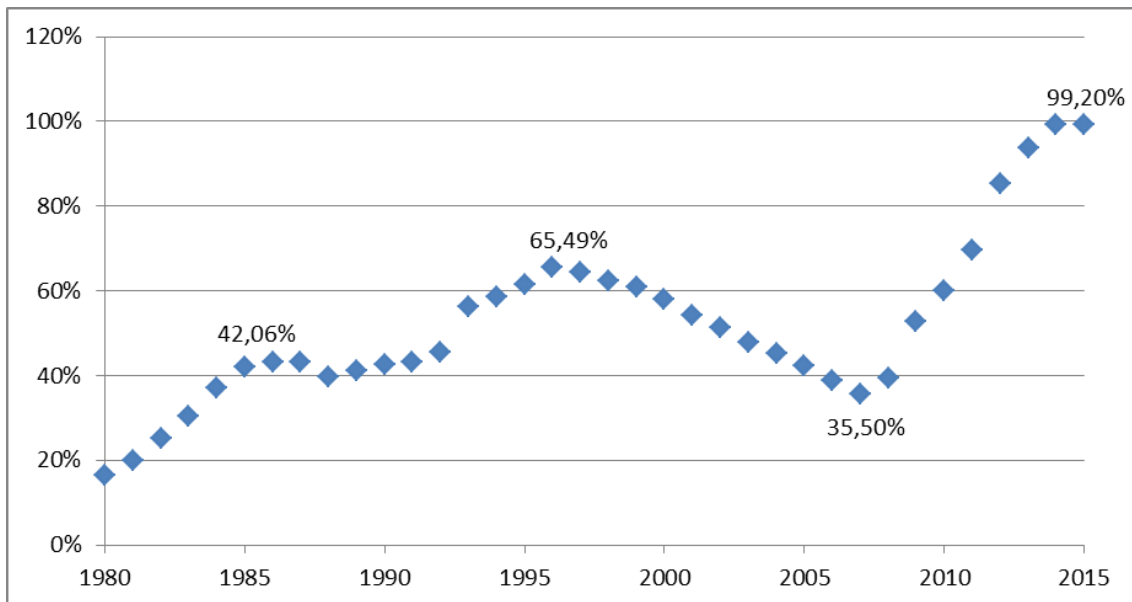
Aquest mateix any es produeix un canvi de govern a Espanya. El Partit Popular amb Mariano Rajoy al capdavant guanya les eleccions. Tot i el canvi de govern es segueix amb la mateixa política d'austeritat. Entre elles cal destacar com a més importants una nova reforma laboral que perjudicava encara més els drets laborals dels treballadors, un nou increment de l'IVA (fins al 21%) i la no actualització de les pensions segons l'IPC que hi havia fins llavors.

Tot i aquesta política d'austeritat tant el dèficit públic com el deute públic segueixen sent elevats (-10,4% i 85,4% respectivament) durant el 2012. Aquest augment desmesurat del deute provoca que la prima de risc espanyola durant el maig del 2012 se situï per damunt dels 500 punts. Conseqüentment el juny del mateix any, Espanya va demanar un rescat a la Unió Europea de 100.000 milions d'euros per tal de sanejar el mercat financer. Aquest rescat del mercat financer va provocar que les condicions imposades per la Troika fossin encara més estrictes i el marge de maniobra del govern espanyol cada vegada fos més limitat. El fet que cada vegada la confiança dels mercats amb Espanya sigui més petita fa que augmenti encara més la prima de risc arribant als 630 punts el juliol del 2012. La Troika, llavors, es veu obligada a realitzar una compra il·limitada de deute públic al mercat secundari espanyol. Aquesta compra de deute provoca que la prima risc disminueixi i es situï per sota la barrera psicològica dels 200 punts a principis de 2014. Després de tres anys amb recessió, es pot observar en la taula 5, com a partir de 2014 s'inicia una etapa de creixement en el PIB.

4. Deute públic a Espanya

En aquest apartat s'analitzarà l'evolució de l'endeutament públic a Espanya i la incidència que aquest pugui tenir dins l'evolució de l'economia. El deute públic d'ençà que va començar la democràcia s'ha mantingut totalment inestable tal i com podem comprovar en la gràfic 3. Aquesta inestabilitat la provoca en gran part l'existència de diferents cicles econòmics de creixement o de crisis durant aquests anys. Per tenir una visió més general es pot observar com el deute públic ha augmentat considerablement des dels anys 80 fins a l'actualitat. Segons les dades obtingudes, el deute públic passa de ser un 16,58% l'any 1980 a un 99,20% l'any 2015. Observem, doncs un creixement en 82,62 punts percentuals del PIB. Per veure més clarament l'evolució del deute públic ens basarem en els valors nominals. El volum total de deute públic en les administracions públiques passa de 15.997 milions d'euros l'any 1980 a 1.072.183 milions d'euros l'any 2015.

Gràfic 3: Deute públic/PIB. Període 1980-2015

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes al Banc d'Espanya

Tot seguit es procedeix a comentar correlativament els fets que originen les diferents variacions en aquest deute.

Durant més de 30 anys, Espanya va ser un país autàrquic, és a dir, que no establia relacions comercials amb pràcticament cap altre país. Això va suposar que el canvi polític que es va dur a terme a partir de l'any 75 comportés un alt nivell de despesa pública pel país. Encara que es creessin nous impostos com l'IRPF, Espanya, en els anys posteriors a l'entrada en democràcia, seguia presentant una situació de dèficit, tal i com es pot observar en la taula 6.

Taula 6: Dèficit públic/PIB anys 1980-1985

1980	1981	1982	1983	1984	1985
-2,25	-2,64	-5,82	-5,05	-5,74	-7,21

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

També s'ha de tenir en compte la situació econòmica mundial en aquella època. L'any 1979 hi va haver la segona crisi del petroli que va comportar una augment exponencial del preu del petroli. Això va provocar que els països dependents del petroli augmentessin la seva taxa d'inflació. Durant aquells anys l'IPC espanyol es manté en dades superiors al 10%. Aquest fet provoca que es duguin a terme polítiques monetàries restrictives per tal d'intentar minorar l'efecte de la inflació en la situació econòmica del país. Això porta, a més, un augment del dèficit i al seu temps un augment del deute públic per tal de poder finançar aquest dèficit. Tal i com es pot observar en la taula 7, el deute públic passa de tenir un percentatge del 16,58% del PIB l'any 1980 a tenir-lo en un 42,06% l'any 1985.

Taula 7: Deute públic/PIB anys 1980-1985

1980	1981	1982	1983	1984	1985
16,58%	20,02%	25,14%	30,38%	37,08%	42,06%

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

A partir de l'any 1986 es va iniciar una època de recuperació econòmica fonamentada principalment per l'entrada d'Espanya a la Unió Econòmica i Europea. Aquesta entrada a la Unió també comporta, tal i com es pot observar a la taula 8, una millora del dèficit públic. Aquest passa del 6,32% l'any 1986 a un 3,30% l'any 1989.

Taula 8: Dèficit públic/PIB anys 1986-1989

1986	1987	1988	1989
-6,32%	-3,59%	-3,72%	-3,30%

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Aquesta reducció del dèficit va suposar una reducció del deute a finals d'aquesta dècada tal i com es pot veure en la taula 9.

Taula 9: Deute públic/PIB anys 1986-1989

1986	1987	1988	1989
43,30%	43,14%	39,63%	41,03%

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Durant el principi de la dècada dels 90 es van realitzar una gran quantitat d'inversions en infraestructures, fet que van disparar enormement la despesa pública. Això junt amb la tercera crisi del petroli, en que va tornar a provocar el cercle viciós comentat anteriorment, va fer tornar a augmentar el dèficit públic i el deute per tal de finançar-lo.

Taula 10: Dèficit públic/PIB anys 1990-1996

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
-4,24%	-4,95%	-4,63%	-7,34%	-6,74%	-7,00%	-4,90%

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Taula 11: Deute públic/PIB anys 1990-1996

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
42,51%	43,09%	45,42%	56,16%	58,68%	61,63%	65,49%

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

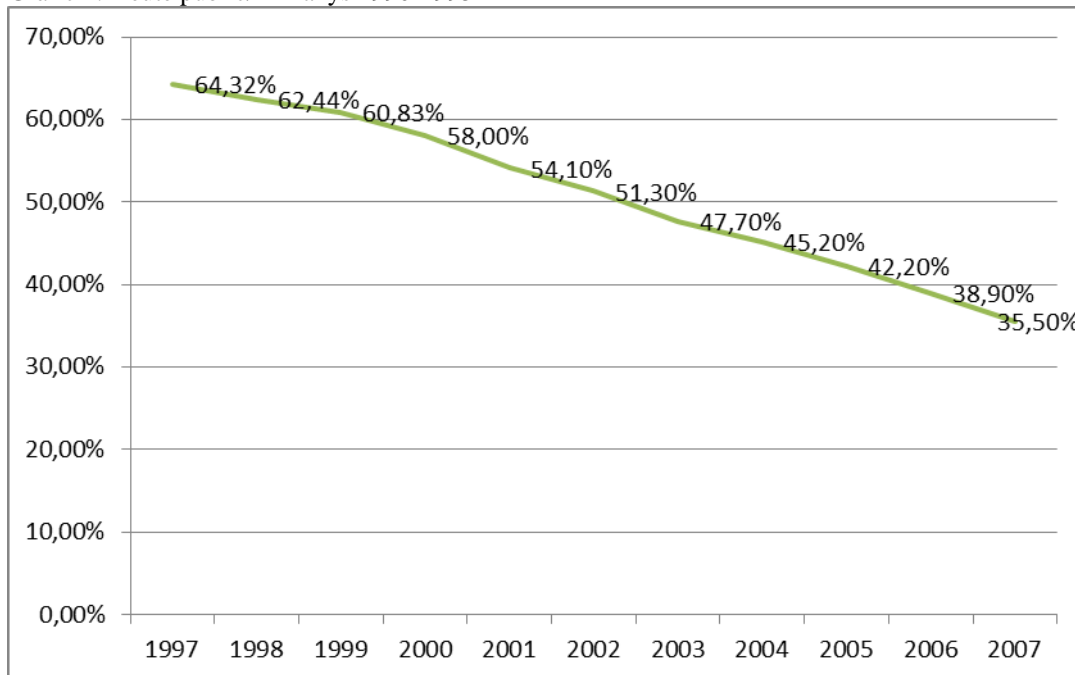
Tot això va originar en la crisi econòmica del 1993. El deute es va situar en un 65,49% del PIB l'any 1996, el màxim històric de deute públic històric de l'època. Aquest alt volum de deute públic va ser causat en part per la gran inversió realitzada a Espanya durant aquells anys per part del govern socialista de Felipe González. Entre aquestes inversions cal fer especial menció als Jocs Olímpics de Barcelona 92 o l'Exposició Universal de Sevilla del mateix any. Amb tot això aquell mateix any les arques públiques es trobaven en una situació de dèficit públic del -4,90%. També en aquells anys, Espanya presentava les taxes d'atur més altes de la seva història fins al moment superant el 20%.

El mateix any Aznar guanya les eleccions i es constitueix un nou govern a Espanya. Aquest nou govern adopta una política econòmica més neoliberal per tal de poder solventar tots aquests problemes econòmics. L'objectiu primordial del govern d'Aznar,

primerament, era reduir el volum desproporcionat de deute públic ja que una de les premisses principals del Tractat de Maastricht firmat l'any 1993 era que el deute públic no podia situar-se per sobre del 60% del PIB. Una de les mesures adoptades per aquest govern per tal de reduir el deute públic va ser la venda de diferents empreses públiques com Repsol o Telefónica.

Anys després, entre el 1996 i 2008 s'inicia un període de creixement econòmic fet que provoca una disminució considerable del deute públic. Es pot observar en el gràfic 4 com aquest passa de ser d'un 64,32% l'any 1997 a un 35,5% l'any 2007. Aquest decreixement del deute públic s'explica en part pel cicle econòmic d'expansió en el que es trobava Espanya on el PIB creixia de forma molt exponencial.

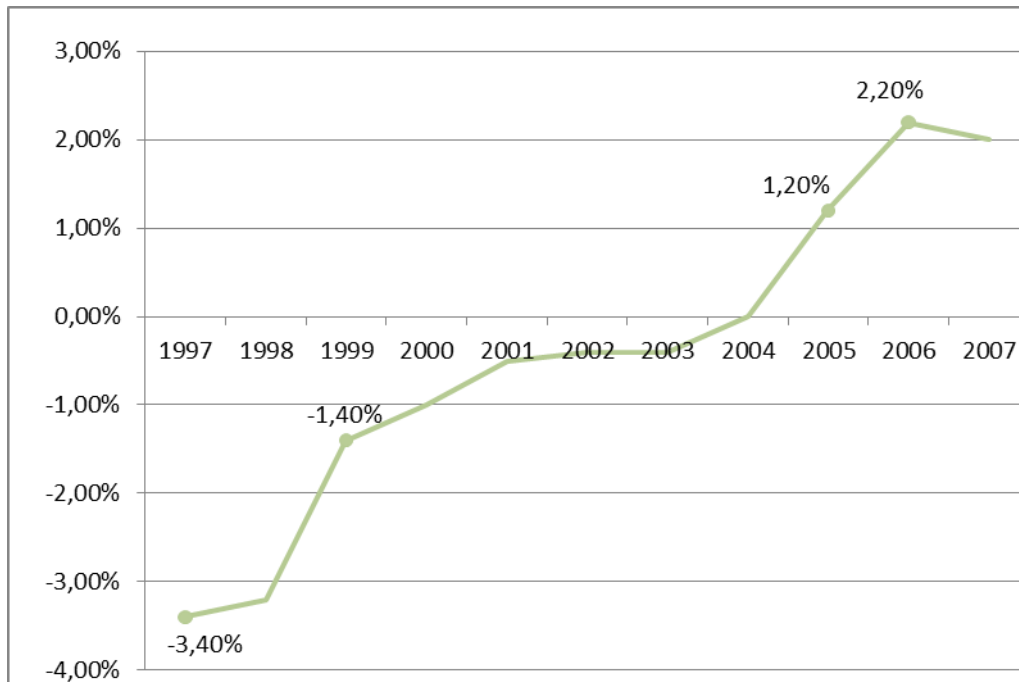
Gràfic 4: Deute públic/PIB anys 1990-1995

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

El fet que Espanya es trobés en aquest cicle econòmic també va comportar que el dèficit públic millorés considerablement passant de tenir un percentatge de -4,90% a entrar fins i tot en superàvit en la primera dècada del segle XXI.

Gràfic 5: Dèficit públic/PIB anys 1997-2007

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

A partir de l'any 2007, que és el final de l'època d'expansió econòmica, el percentatge de deute públic respecte el PIB comença a créixer. Aquest canvi de tendència es produeix principalment degut a la crisi econòmica mundial i més concretament a l'esclat de la bombolla immobiliària l'any 2008. Arran d'aquesta crisi es produeix un descens constant de la majoria d'ingressos públics ja que la majoria estaven condicionats al funcionament del sector immobiliari. A tot això hem de destacar també l'augment de l'atur que va fer augmentar les prestacions per desocupació. En conseqüència doncs augmenta el dèficit públic.

Taula 12: Dèficit públic/PIB anys 2008-2015

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
-4,40%	-11,00%	-9,40%	-9,50%	-10,40%	-6,90%	-5,90%	-5,08%

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Tal i com s'ha esmentat en l'apartat anterior és important destacar com en els anys posteriors a l'esclat de la crisi (2009-2010) es van produir tot un seguit de mesures per intentar reactivar el sector immobiliari. Totes aquestes mesures van suposar una gran quantitat de despesa pública que va fer inflar l'espiral de l'endeutament fins a situar-lo en percentatges molt elevats tal i com es pot observar en la taula 13.

Taula 13: Deute públic/PIB anys 2008-2015

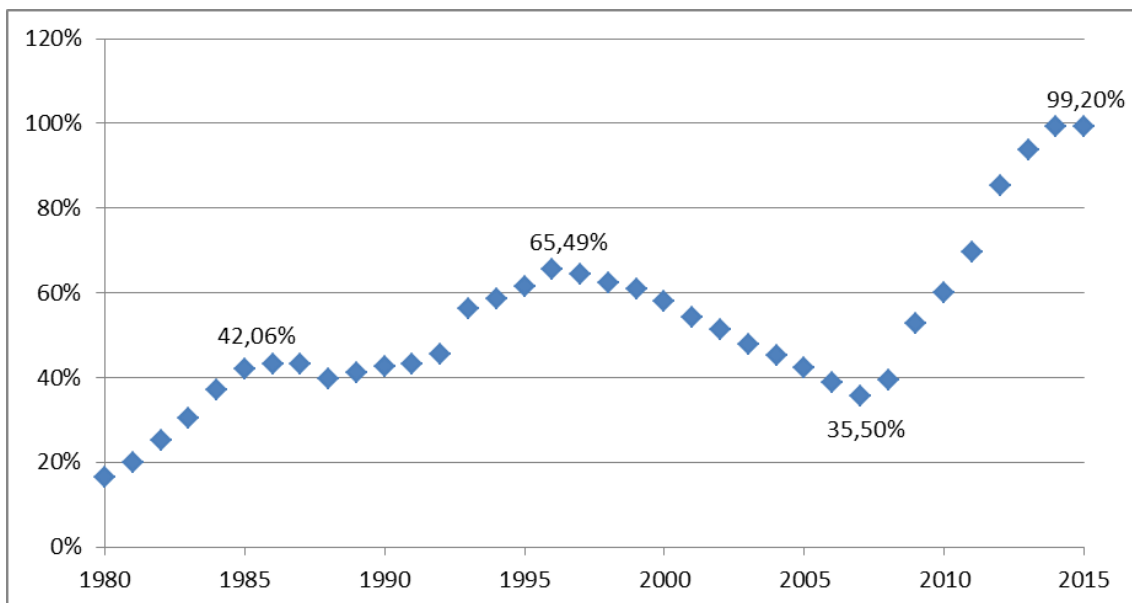
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
39,30%	52,70%	60,00%	69,50%	85,40%	93,70%	99,20%	99,20%

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

El fet d'aquest augment tant considerable del deute públic fa que els Estats limitin l'endeutament de les comunitats autònomes mitjançant la reforma de l'article 135 l'any 2011.

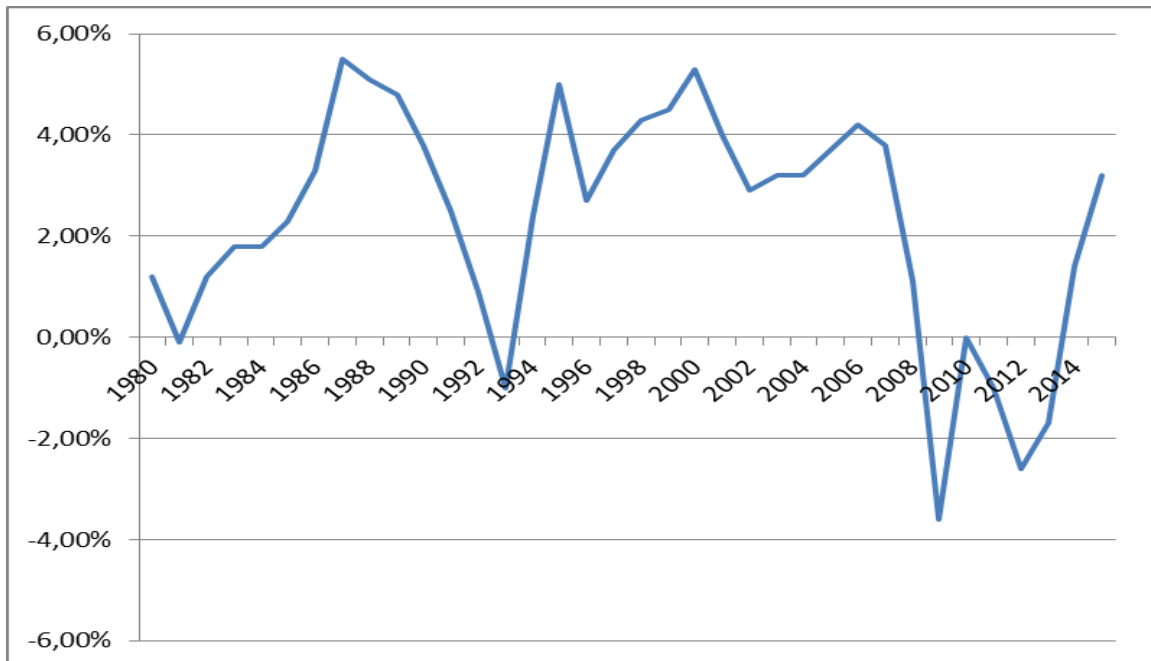
Un cop realitzat l'anàlisi de l'evolució del PIB i del deute públic faré una comparativa per analitzar si durant aquest període existeix un comportament cíclic entre aquests dos components. És a dir, comprovar si un augment o disminució del PIB provoca al mateix temps un augment del deute públic o a l'inrevés. Per tal de observar aquest comportament cíclic em basaré amb el gràfic presentat a l'inici d'apartat i amb les taxes de creixement interanual del PIB presentades al gràfic 7.

Gràfic 6: % Deute públic/PIB. Període 1980-2015

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Gràfic 7: Evolució interanual del PIB durant el període 1980-2015

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Durant aquest període es poden observar dos cicles econòmics que són clarament d'expansió que coincideixen amb l'entrada d'Espanya a la CEE durant els anys 80 i amb l'impacte que va ocasionar el sector de la construcció en el PIB a partir de l'any 1996. Altrament també es poden veure dos cicles de recessió coincidents amb la crisi econòmica de 1993 i la crisi immobiliària del 2008.

Cicles d'expansió: El deute augmenta tot i que ho fa en proporcions diferents. Tal i com es pot observar en el gràfic 6 aquest augment de l'endeutament tindrà més incidència en el PIB durant els anys 80 que en la segona meitat de la dècada dels 90. Un fet que ho explica és que a partir de l'any 1996 aquest augment del PIB és molt més exponencial que durant la dècada dels 80. Els anys 80 s'observa com el deute públic passa de representar un 16,58% del PIB l'any 1980 a un percentatge d'un 42,51% l'any 1990. Pel que fa la segona etapa d'expansió, iniciada a partir de l'any 1996, fa que el percentatge de deute públic en proporció al PIB disminueixi exponencialment passant d'un 65,49% l'any 1996 a un 35,5% l'any 2007.

Cicles de recessió: El comportament del deute públic en les dos principals crisis en aquest període és molt diferent. Durant la crisi del 93 s'observa com tot i disminuir el PIB el deute es manté en un creixement estable sense que s'hi pugui detectar cap

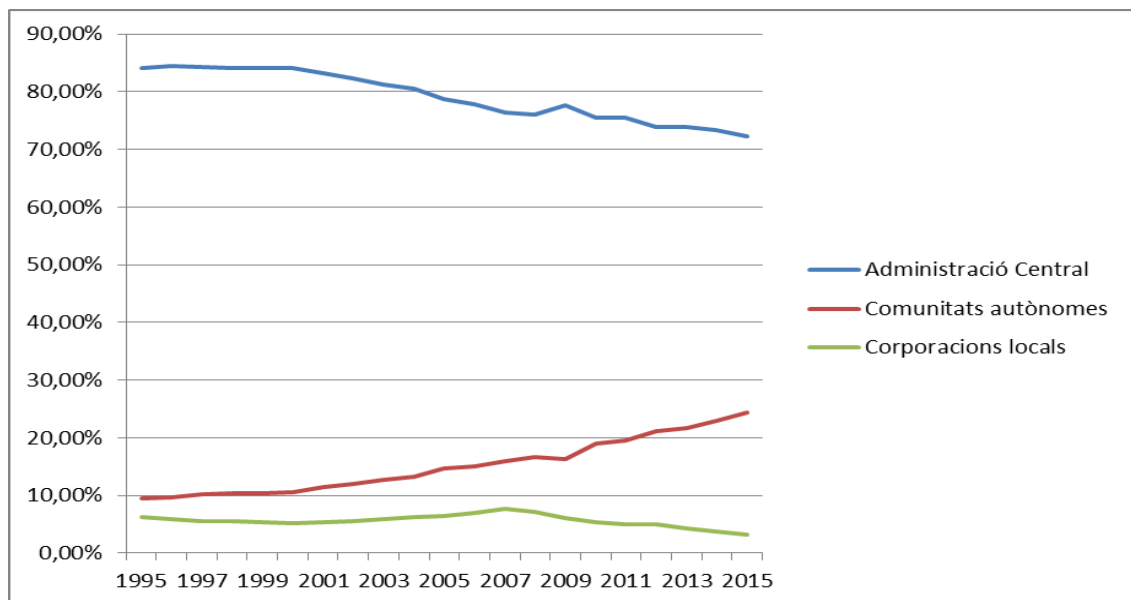
incidència. En canvi, a partir de la crisi del 2008 es pot observar com l'esclat de la mateixa provoca un canvi estructural en el nivell d'endeutament fins arribar als nivells tant elevats d'avui en dia. Durant el període 2008-2009 mentre el deute públic augmenta el PIB disminueix. Per tant observarem com aquest té molta més incidència sobre el PIB. Més endavant a partir de 2014, malgrat produir-se un creixement del PIB, el deute públic ho fa en major proporció. Això comporta aquest augment del deute públic respecte el PIB fins a situar-se en xifres del 99,20% l'any 2015.

5. Deute públic de les diferents administracions espanyoles 1995-2015

En aquest apartat faig una descripció de l'evolució del deute públic de les administracions públiques (Administració Central, comunitats autònomes i corporacions locals) durant el període 1995-2015 segons les dades obtingudes al Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya.

En el gràfic 8 es pot apreciar l'evolució de l'endeutament en les diferents administracions públiques entre el període 1995 i 2015. Es pot comprovar com el percentatge d'endeutament de l'Administració Central en proporció a l'endeutament global de tot l'Estat ha anat disminuint durant aquest període mentre que el de les comunitats autònomes ha anat augmentant. Pel que fa al percentatge referent a les corporacions locals aquest s'ha anat mantenint més o menys constant durant aquest període.

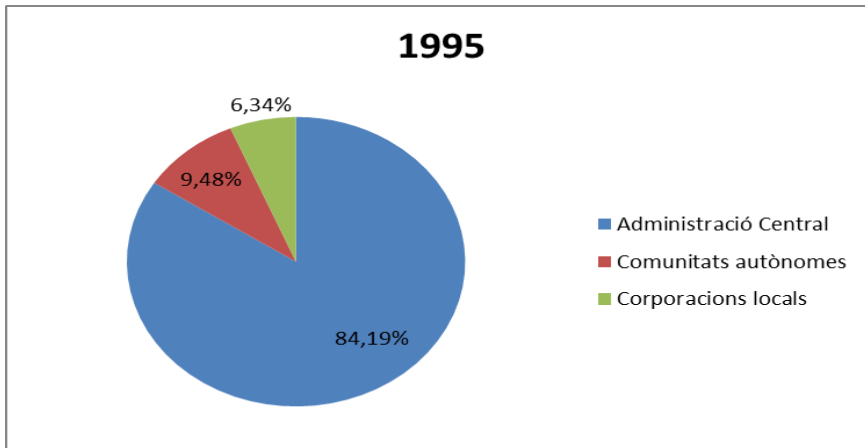
Gràfic 8: Evolució la proporció d'endeutament de les Administracions Públiques

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

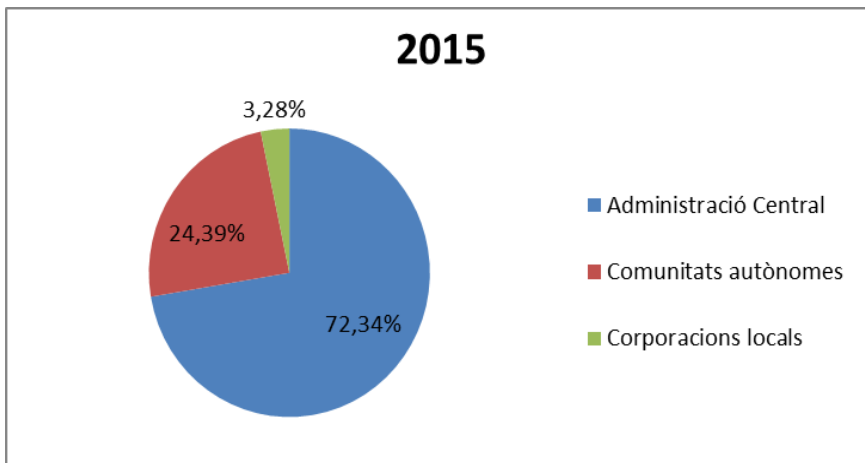
Per apreciar més bé com ha evolucionat el deute per administracions durant aquest període he realitzat una comparativa entre el deute emès per administracions l'any 1995 i l'any 2015 sobre percentatge de distribució total del deute públic.

Gràfic 9: Endeutament de les diferents administracions públiques. Any 2005

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Gràfic 10: Endeutament de les diferents administracions públiques. Any 2015

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Es pot observar com l'any 1995 l'Administració Central era el principal emissor de deute públic a Espanya (un 84,19% del total del deute) seguida de molt de lluny de les comunitats autònomes i les corporacions locals (9,48% i 6,34% respectivament).

Pel que fa al deute emès l'any 2015, es poden veure un seguit de canvis. Tot i que l'Administració segueix sent el principal emissor de deute públic, el seu percentatge d'endeutament en proporció al total disminueix respecte al de l'any 1995 (72,34%). Pel que fa al deute emès per les comunitats autònomes, en canvi, augmenta fins a situar-se en un 24,39%. Per últim, el deute emès per les corporacions locals disminueix fins a situar-se en un 3,28%. El canvi més flagrant es produeix, tal i com es pot observar, en la proporció de l'endeutament de les comunitats autònomes. Aquest augmenta de 9,48%

l'any 1995 a un 24,39% l'any 2015. Aquest canvi s'explica pel constant procés de descentralització dels últims anys a Espanya. Amb aquesta descentralització, les comunitats autònomes han anat adquirint noves competències de l'Estat com les referents a la sanitat o l'educació per exemple. Aquestes noves competències han suposat un augment considerable de la despesa autonòmica durant els últims anys. S'ha de tenir en compte que les comunitats autònomes no tenen capacitat per a recaptar ingressos ordinaris propis (ja que tots són competència de l'Estat) per tal de fer front a aquest elevada despesa autonòmica. A més també és important remarcar que arran de l'inici de la crisi al 2008 veuen reduïts els seus ingressos públics fet que fa incrementar encara més el seu dèficit. Aquests factors han provocat aquesta tendència de les comunitats autònomes a augmentar el seu deute públic durant els últims anys.

6. Endeutament de les comunitats autònomes

En aquest apartat faré referència a l'endeutament de les comunitats autònomes i el marc legal que el regula.

6.1. Marc legal d'endeutament de les comunitats autònomes

En el marc legal espanyol de les comunitats autònomes s'han realitzat un seguit de reformes els últims anys, principalment, com a conseqüència de les mesures, cada any més estrictes, imposades per la Troika en matèria d'endeutament.

La Constitució Espanyola estableix en el seu article 157 apartat e) el següent:

«Los recursos de las Comunidades Autónomas estarán constituidos por el producto de las operaciones de crédito»

Aquest article remarca que les comunitats autònomes tenen capacitat per endeutar-se per tal d'aquesta manera poder obtenir finançament. Encara que tinguin aquesta competència dins la Constitució s'estableix en l'article 135 els límits establerts per aquest endeutament. L'article 135 era el següent:

«

1. El Gobierno habrá de estar autorizado por ley para emitir Deuda Pública o contraer crédito.
2. Los créditos para satisfacer el pago de intereses y capital de la Deuda Pública del Estado se entenderán siempre incluidos en el estado de gastos de los presupuestos y no podrán ser objeto de enmienda o modificación, mientras se ajusten a las condiciones de la ley de emisión

»

Aquest article es va haver de reformar l'any 2011 per tal de poder complir amb el principi d'estabilitat pressupostària imposat per la Troika. Aquest principi establia que el pagament i control del deute públic fos primordial per davant de qualsevol altra despesa de l'Estat. L'article resultant de la reforma del 2 de setembre del 2011 va ser el següent:

«

1. **Todas las Administraciones Públicas adecuarán sus actuaciones al principio de estabilidad presupuestaria.**
2. **El Estado y las Comunidades Autónomas no podrán incurrir en un déficit estructural que supere los márgenes establecidos, en su caso, por la Unión Europea para sus Estados Miembros.**
Una Ley Orgánica fijará el déficit estructural máximo permitido al Estado y a las Comunidades Autónomas, en relación con su producto interior bruto. Las Entidades Locales deberán presentar equilibrio presupuestario.
3. **El Estado y las Comunidades Autónomas habrán de estar autorizados por Ley para emitir deuda pública o contraer crédito.**
Los créditos para satisfacer los intereses y el capital de la deuda pública de las Administraciones se entenderán siempre incluidos en el estado de gastos de sus presupuestos y su pago gozará de prioridad absoluta. Estos créditos no podrán ser objeto de enmienda o modificación, mientras se ajusten a las condiciones de la Ley de emisión.
El volumen de deuda pública del conjunto de las Administraciones Públicas en relación al producto interior bruto del Estado no podrá superar el valor de referencia establecido en el Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea.
4. **Los límites de déficit estructural y de volumen de deuda pública sólo podrán superarse en caso de catástrofes naturales, recesión económica o situaciones de emergencia extraordinaria que escapen al control del Estado y perjudiquen considerablemente la situación financiera o la sostenibilidad económica o social del Estado, apreciadas por la mayoría absoluta de los miembros del Congreso de los Diputados.**
5. **Una Ley Orgánica desarrollará los principios a que se refiere este artículo, así como la participación, en los procedimientos respectivos, de los órganos de coordinación institucional entre las Administraciones Públicas en materia de política fiscal y financiera. En todo caso, regulará:**
 - a) **La distribución de los límites de déficit y de deuda entre las distintas Administraciones Públicas, los supuestos excepcionales de superación de los mismos y la forma y plazo de corrección de las desviaciones que sobre uno y otro pudieran producirse.**
 - b) **La metodología y el procedimiento para el cálculo del déficit estructural.**
 - c) **La responsabilidad de cada Administración Pública en caso de incumplimiento de los objetivos de estabilidad presupuestaria.**
6. **Las Comunidades Autónomas, de acuerdo con sus respectivos Estatutos y dentro de los límites a que se refiere este artículo, adoptarán las disposiciones que procedan para la aplicación efectiva del principio de estabilidad en sus normas y decisiones presupuestarias.**

»

Al parlar d'aquesta llei fem referència a l'article 14 de la Llei Orgànica 8/1980 de 22 de setembre (que es pot trobar a l'Annex del treball), de Finançament de les Comunitats

Autònomes (LOFCA). Les característiques més importants d'aquest article són les següents:

Pel que fa al primer apartat d'aquest article s'especifica que en les comunitats autònomes es podran realitzar operacions de crèdit per un termini inferior a un any, amb l'objectiu de poder cobrir les seves necessitats de tresoreria. Els requisits en aquest cas són menys estrictes que l'endeutament a llarg termini ja que la incidència és menor. Pel que fa l'endeutament a llarg termini, tal i com es destaca en el segon apartat de l'article, els recursos obtinguts mitjançant aquestes operacions de crèdit s'hauran de destinar íntegrament a finançar despeses d'inversió. L'objectiu principal d'aquesta premissa és evitar finançar despeses corrents amb aquest endeutament. En un altre ordre de coses, l'import total de la càrrega d'aquest deute no podrà ser superior al 25% dels ingressos corrents de la comunitat autònoma en qüestió.

També és important destacar el tercer apartat en que fa referència a l'aspecte que les comunitats autònomes necessitaran autorització de l'Estat per tal de poder emetre deute públic. Tot i això, aquest apartat va ser modificat per tal de poder complir els objectius del Pacte d'Estabilitat i Creixement firmat pels integrants de la Unió Econòmica i Monetària en el Tractat de Maastricht l'any 1997. Malgrat tot, els objectius formulats en el PEC s'han vist agreujats en especial per les últimes crisis econòmiques, fet que ha motivat que les institucions europees siguin encara més exigents.

Referent al quart apartat de la norma s'estableix que per tal d'assolir els objectius d'estabilitat pressupostària i la política d'endeutament establerta serà vital la coordinació entre les diferents comunitats autònomes. Pel que fa al cinquè apartat de la norma s'especifica els límits i els marges de maniobra establerts en les institucions autonòmiques a l'hora de garantir l'homogeneïtat dels títols emesos de deute públic.

Per últim, en relació al darrer apartat de la norma s'explica que les comunitats autònomes hauran de reduir el risc i el cost pel que fa a la concessió d'avalis o qualsevol altra classe de garanties per tal de poder afiançar operacions de crèdit de persones físiques i jurídiques, públiques o privades.

A mesura que passaven els anys, les competències en matèria d'endeutament de les comunitats autònomes estaven més limitades com a conseqüència de l'obligació d'haver de complir amb aquest principi d'estabilitat. Aquesta exigència comportarà un control

més estricta d'aquest endeutament per part del govern central. Amb aquesta finalitat el 6 de març de 2003, el Consell de Política Fiscal i Financera va aprovar els anomenats 'Acords en relació a l'endeutament de les Comunitats Autònomes'. En aquests acords s'establien les noves premisses imposades sobre el nivell d'endeutament de les diferents comunitats autònomes de l'Estat. Cada comunitat autònoma estarà obligada a presentar un Programa Anual d'Endeutament al Ministeri d'Hisenda durant el primer trimestre de cada any. Aquest programa constarà de les previsions que cada comunitat autònoma pressuposta per cada exercici econòmic. Pel que fa a la situació d'endeutament prevista a final de cada any es negociarà entre la Conselleria de cada comunitat i el Ministeri d'Hisenda. En cas que no hi hagués acord prevaldria el programa d'endeutament establert pel Consell de Política Fiscal i Financera.

6.2. Anàlisi del deute públic català: una comparativa amb la resta de comunitats autònomes

6.2.1 Context general de l'endeutament de les comunitats autònomes

En aquest subapartat faig una comparativa entre les emissions de deute públic de les diferents comunitats autònomes tot establint els punts en comú i divergències que s'hi puguin trobar.

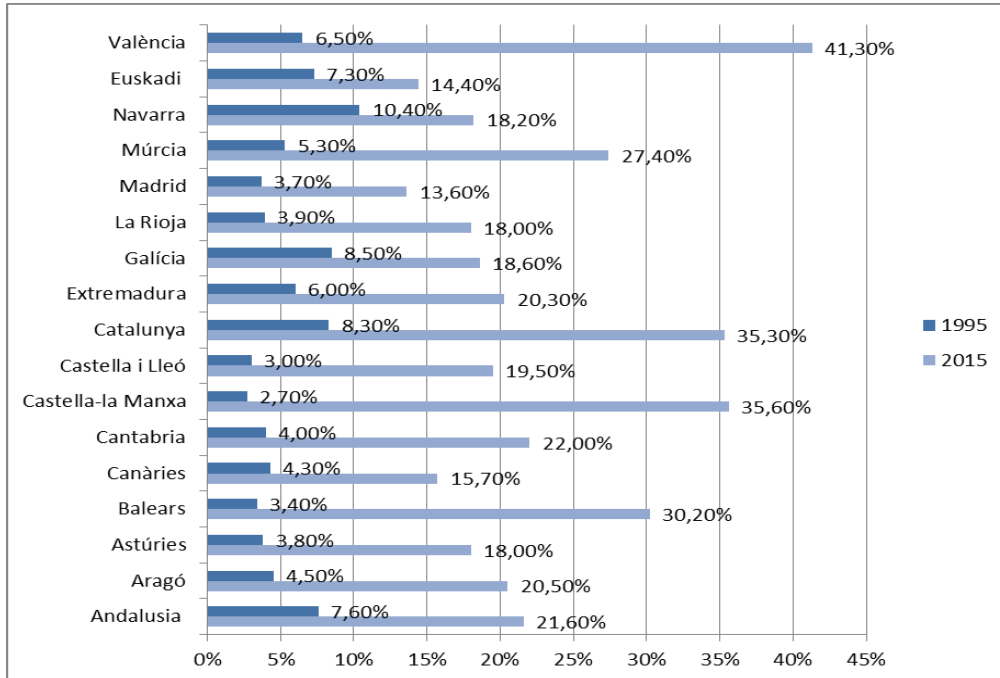
L'endeutament emès per les diferents comunitats autònomes parteix de la suma de dos components:

- La seva gestió directa del deute, que es calcula segons el protocol de dèficit excessiu utilitzat per la Unió Europea.
- El deute de les empreses públiques en que les comunitats autònomes tenen un percentatge de la seva propietat superior al 50% del seu capital.

Mitjançant aquestes dos partides doncs, s'estableix el total de deute públic emès per cada autonomia. En el meu cas, però, només tindrà en compte el protocol de dèficit excessiu utilitzat per la Unió Europea que correspon al deute emès per les diferents institucions governamentals.

En el gràfic 11 es pot observar una comparativa de les comunitats autònomes entre el percentatge de l'endeutament públic en proporció del PIB de l'any 1995 i l'actual.

Gràfic 11: Deute públic/PIB comunitats autònomes (anys 1995 i 2015)

Font: Elaboració pròpia a partir del Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya

Es pot observar com l'endeutament de les comunitats autònomes de l'any 1995 dista molt de l'actual. Entre les comunitats que actualment presenten un deute públic respecte el seu PIB més elevat destaquen València, Catalunya, Múrcia, Castella-la Manxa i Balears. Especialment remarcable és el cas de la Comunitat Valenciana on el deute públic l'any 2015 es situava en un 41,30% del PIB. Pel que fa a les comunitats autònomes menys endeutades destaquen principalment Madrid, Euskadi i Canàries. Actualment la comunitat autònoma menys endeutada és Madrid amb una proporció d'endeutament només d'un 13,60% del seu PIB.

Per tal de veure de forma més acurada com ha evolucionat aquest endeutament en el global de totes les comunitats autònomes he realitzat el quadre següent. En ell es pot observar els percentatges d'endeutament any a any de totes les comunitats autònomes durant aquest període i la seva taxa mitjana anual acumulativa.

Taula 14. Percentatge de deute respecte el PIB de les comunitats autònomes durant el període 1995-2015 i la TMAA.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Andalusia	7,60%	8,60%	9,20%	8,90%	8,30%	8,10%	7,70%	7,10%	6,80%	6,30%	5,70%
Aragó	4,50%	4,70%	5,30%	5,10%	5,00%	4,70%	4,40%	4,60%	4,40%	4,20%	4,00%
Astúries	3,80%	3,80%	4,00%	4,20%	4,20%	4,20%	4,20%	5,10%	5,10%	4,40%	4,00%
Balears	3,40%	3,10%	3,30%	3,30%	3,10%	3,10%	2,90%	3,50%	4,40%	4,50%	7,00%
Canàries	4,30%	5,70%	4,70%	4,60%	3,80%	3,50%	3,50%	3,10%	3,50%	3,40%	3,90%
Cantabria	4,00%	2,80%	2,90%	2,60%	3,00%	3,10%	3,40%	3,20%	3,80%	3,60%	3,70%
Castella-la Manxa	2,70%	2,80%	2,80%	3,00%	2,80%	2,80%	2,60%	3,10%	2,90%	3,60%	4,20%
Castella i Lleó	3,00%	3,10%	3,40%	3,40%	3,20%	3,00%	3,30%	3,40%	3,30%	3,20%	3,70%
Catalunya	8,30%	8,90%	9,70%	9,70%	9,20%	8,30%	8,10%	7,70%	7,20%	7,50%	8,30%
Extremadura	6,00%	6,40%	6,00%	6,10%	6,10%	5,70%	6,20%	6,40%	6,00%	5,60%	5,10%
Galícia	8,50%	9,00%	9,20%	9,30%	9,40%	9,20%	8,70%	8,20%	7,70%	7,40%	7,00%
La Rioja	3,90%	3,40%	3,00%	3,00%	3,00%	2,90%	3,10%	3,00%	3,10%	3,00%	2,70%
Madrid	3,70%	4,20%	4,40%	4,40%	4,30%	3,70%	5,50%	6,40%	6,30%	5,80%	6,10%
Múrcia	5,30%	5,10%	4,70%	4,50%	4,40%	3,90%	4,00%	3,70%	3,40%	3,40%	2,90%
Navarra	10,40%	9,60%	8,70%	7,50%	6,80%	5,80%	5,40%	5,00%	4,70%	4,50%	4,10%
Euskadi	7,30%	7,90%	7,90%	6,90%	6,00%	5,20%	3,70%	2,90%	3,10%	2,70%	2,00%
València	6,50%	7,20%	7,70%	8,10%	9,00%	9,60%	9,70%	9,70%	10,20%	11,20%	11,60%

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	TMAA
Andalusia	5,30%	4,80%	5,40%	6,90%	8,60%	10,20%	15,00%	17,60%	20,90%	21,60%	5,36%
Aragó	3,70%	3,40%	4,30%	5,50%	8,40%	10,00%	14,20%	16,40%	18,30%	20,50%	7,88%
Astúries	3,40%	3,20%	3,20%	4,80%	7,40%	9,60%	12,50%	14,70%	16,70%	18,00%	8,09%
Balears	6,70%	6,90%	9,90%	13,70%	17,00%	18,30%	23,80%	26,60%	29,50%	30,20%	11,54%
Canàries	4,00%	3,70%	4,40%	5,80%	8,00%	9,10%	11,70%	13,20%	14,80%	15,70%	6,69%
Cantabria	3,30%	3,40%	3,90%	5,20%	7,70%	10,30%	16,80%	18,50%	20,50%	22,00%	8,90%
Castella-la Manxa	4,40%	4,70%	6,40%	10,90%	15,60%	17,80%	27,20%	30,80%	35,30%	35,60%	13,76%
Castella i Lleó	3,40%	3,40%	4,60%	5,80%	8,30%	10,50%	14,80%	16,40%	17,90%	19,50%	9,81%
Catalunya	7,80%	7,80%	10,00%	12,70%	17,50%	22,00%	26,70%	29,90%	32,70%	35,30%	7,51%
Extremadura	4,80%	4,50%	5,00%	6,10%	9,70%	11,50%	14,50%	15,60%	18,30%	20,30%	6,28%
Galícia	6,80%	6,60%	6,70%	8,60%	10,90%	12,70%	15,40%	17,10%	18,50%	18,60%	3,99%
La Rioja	2,50%	3,50%	4,80%	6,40%	9,10%	11,40%	13,60%	15,10%	16,80%	18,00%	7,95%
Madrid	5,60%	5,20%	5,20%	6,00%	6,80%	7,80%	10,20%	11,40%	12,60%	13,60%	6,73%
Múrcia	2,60%	2,30%	2,60%	4,80%	7,50%	10,30%	17,40%	20,80%	25,50%	27,40%	8,56%
Navarra	3,80%	3,60%	4,60%	6,00%	9,30%	13,40%	16,20%	18,00%	18,10%	18,20%	2,84%
Euskadi	1,50%	1,00%	1,50%	4,10%	7,70%	8,60%	11,40%	13,20%	14,10%	14,40%	3,46%
València	11,50%	11,30%	12,60%	15,70%	19,70%	21,70%	31,10%	33,90%	38,40%	41,30%	9,69%

Font: Elaboració pròpia a partir del Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya

Durant aquest període es pot observar com les comunitats on el deute creix de forma més exponencial són Castella-la Manxa (13,76%), Balears (11,54%), València (9,69%), Castella i Lleó (9,81%). Pel contrari, les comunitats on el deute varia menys són Navarra (2,84%), Euskadi (3,46%) i Galícia (3,99%).

Es pot observar com durant el període 1995-2007 el rati d'endeutament respecte el PIB es manté força constant en el global de les comunitats autònomes. Fins i tot es troben anys (sobretot el 2007) on aquest rati disminueix. A partir del 2008, però, aquesta dinàmica canvia. Aquest rati d'endeutament comença a augmentar. En la taula 15 es pot observar més clarament aquest canvi de dinàmica. En ella observem la TMAA de percentatge de deute del 2007 respecte al 1995 i la TMAA del 2015 respecte al 2007 de totes les comunitats autònomes.

Taula 15. Comparativa de la TMAA del període 1995-2007) i el període 2007-2015) respecte el rati d'endeutament de les diferents comunitats autònomes.

	TMAA (1995-2007)	TMAA (2007-2015)
Andalusia	-3,76%	20,68%
Aragó	-2,31%	25,18%
Astúries	-1,42%	24,10%
Balears	6,08%	20,27%
Canàries	-1,24%	19,80%
Cantabria	-1,35%	26,29%
Castella-la Manxa	4,73%	28,80%
Castella i Lleó	1,05%	24,40%
Catalunya	-0,52%	20,77%
Extremadura	-2,37%	20,72%
Galícia	-2,09%	13,83%
La Rioja	-0,90%	22,72%
Madrid	2,88%	12,77%
Múrcia	-6,72%	36,30%
Navarra	-8,46%	22,45%
Euskadi	-15,27%	39,57%
València	4,72%	17,59%

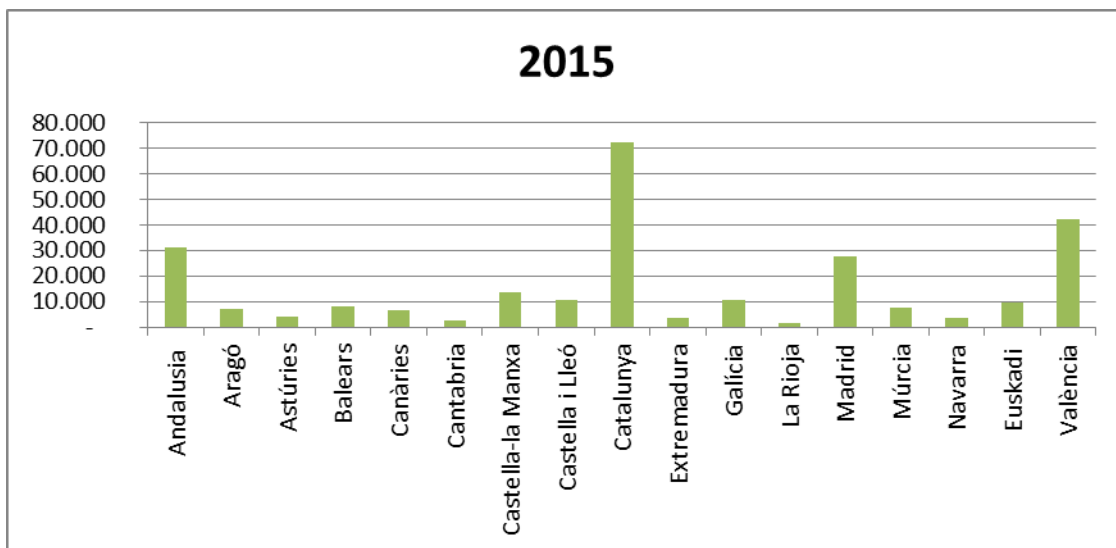
Font: Elaboració pròpia a partir del Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya

L'evolució del deute públic durant el període (1995-2007) és molt reduït i en la majoria de casos fins i tot disminueix. Pel contrari l'evolució del deute públic a partir del 2007 fins a l'actualitat és força elevat (la majoria de TMAA superiors al 20%). Aquest canvi de tendència que es produeix a partir del 2008 s'explica a causa de l'inici de la crisi. Aquesta crisi provoca una reducció dels ingressos públics fent d'aquesta manera augmentar el dèficit. També és important destacar l'augment de la despesa autonòmica, comentat anteriorment, resultant de la descentralització que s'ha dut a terme a Espanya

durant els últims anys, fet que ha fet augmentar les competències de les diferents comunitats autònomes.

És important remarcar, però, que cada comunitat autònoma té una capacitat diferent d'endeutar-se. Aquesta capacitat la marca el seu PIB. Observem com, actualment, Catalunya és la comunitat autònoma més endeutada en valors absoluts de tot el marc espanyol amb 72.274 milions d'euros. Tot i tenir el deute major, el seu PIB, al ser més elevat, permet suportar-ho millor. Per exemple té més incidència sobre el seu PIB els 41.953 milions d'euros de deute de València (un 41,30%) que els 72.274 milions d'euros de deute de Catalunya (un 35,30%).

Gràfic 12: Deute públic en valors absoluts de les comunitats autònomes. Any 2015 (en milers d'euros)

Font: Elaboració pròpia a partir del Butlletí del Banc d'Espanya

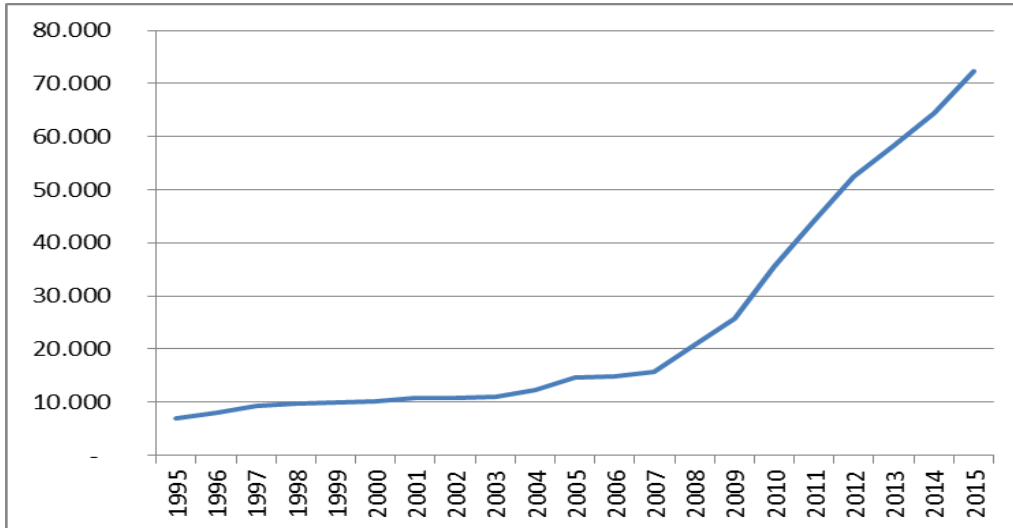
6.2.2 L'endeutament a Catalunya

En aquest subapartat analitzo l'evolució del deute públic a Catalunya durant els últims anys tot comparant-ho amb la resta de comunitats.

En els gràfics 13 i 14 es poden observar l'evolució del deute públic català tant en valors absoluts com en percentatges sobre el PIB. En els dos gràfics es comprova com entre el 1995 i el 2003 el deute es manté força estable amb progressió a augmentar. Malgrat tot, era una època de creixement en l'economia, per tant es pot veure com aquestes variacions en el deute públic tenien molt poca repercussió en el PIB. No és fins l'any 2004 quan l'emissió de deute públic a Catalunya comença a augmentar. Al 2008, ja amb

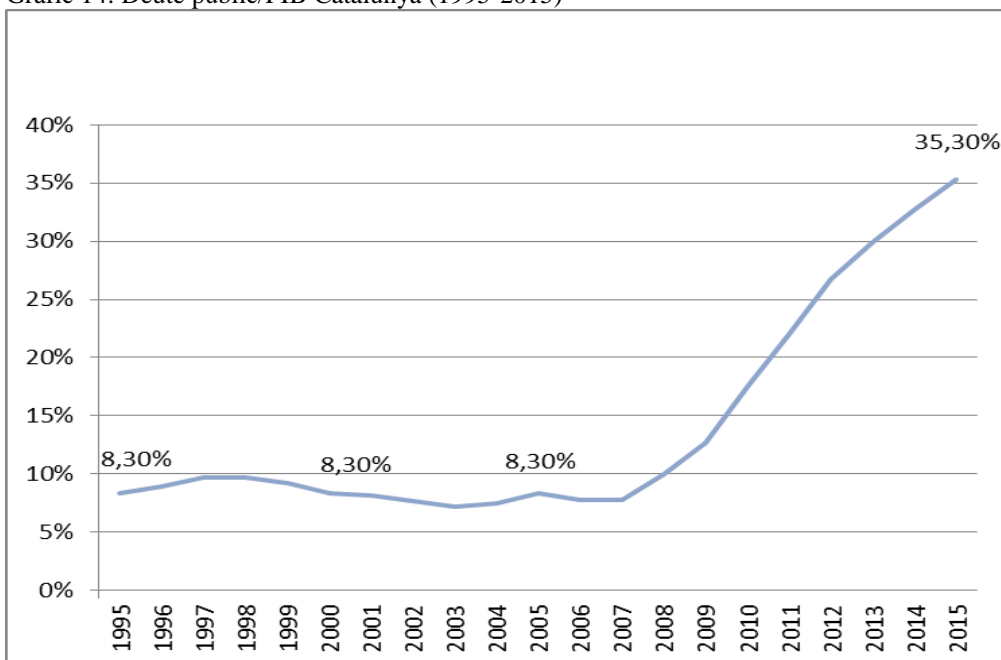
l'esclat de la bombolla immobiliària aquest deute públic creix exponencialment, passant de representar el deute un 10% aquell mateix any a representar un 35,3% l'any 2015. Aquesta evolució en valors absoluts és encara més flagrant, doncs passa de 20.825 milions d'euros l'any 2008 a 72.214 milions d'euros l'any 2015.

Gràfic 13: Deute públic a Catalunya en valors absoluts 1995-2015 (milers d'euros).

Font: Elaboració pròpia a partir del Butlletí del Banc d'Espanya

Gràfic 14: Deute públic/PIB Catalunya (1995-2015)

Font: Elaboració pròpia a partir del Butlletí del Banc d'Espanya

Tot seguit he realitzat una comparativa entre el percentatge de deute públic emès per Catalunya i la mitjana de deute públic emès per totes les comunitats autònomes segons el percentatge del PIB des de l'any 2006 fins al 2015 per així poder comprovar l'impacte que produeix sobre el deute l'esclat de la crisi econòmica.

Taula 16: Comparativa entre el deute públic/PIB emès per Catalunya i la mitjana del deute emès per les comunitats autònomes durant el període 2006-2015

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Catalunya	7,80%	7,80%	10,00%	12,70%	17,50%	22,00%	26,70%	29,90%	32,70%	35,30%
Mitjana C.A	4,77%	4,66%	5,59%	7,59%	10,54%	12,66%	17,21%	19,36%	21,70%	22,95%

Font: Elaboració pròpia segons dades obtingudes al Banc d'Espanya

Es pot observar com el rati d'endeutament en proporció al PIB és molt elevat a Catalunya en proporció a la mitjana d'endeutament de totes les comunitats. Si bé durant el 2006 i el 2007 l'endeutament a Catalunya és molt proper a la mitjana, aquest es dispara a partir del 2008. Tot i observar com la mitjana d'endeutament de les comunitats autònomes també augmenta, el rati d'endeutament de Catalunya ho fa en una major proporció.

7. Causes i conseqüències de l'endeutament de l'Estat espanyol

En aquest apartat exposaré la necessitat que tenen els estats d'endeutar-se i quines són les principals causes que porten a realitzar-ho, fent especial menció a les succeïdes en l'Estat espanyol durant els últims anys. Al final de l'apartat també faré un esment dels efectes provocats per aquest endeutament.

Els estats recapten els ingressos públics per tal de poder finançar les seves necessitats col·lectives ja siguin en forma de béns o serveis. La major part d'aquests ingressos públics es recapten a partir dels impostos (que poden ser directes o indirectes), els preus públics i les taxes. Tot i això, aquestes no són les úniques fonts d'obtenció d'ingressos públics. Quan l'Estat no pot finançar les despeses pressupostades mitjançant els ingressos públics recaptats via impositiva té la necessitat de requerir a l'endeutament. Aquest endeutament serà més gran o més petit segons les necessitats que tingui de dèficit.

El finançament del dèficit públic és la causa principal de l'endeutament d'un país. Tot seguit enumeraré diferents situacions dels últims anys a Espanya (comentades en el quart apartat) que van provocar un augment o disminució del deute públic.

Augment del deute a principi dels anys 80: El anys posteriors a l'entrada en democràcia van ser uns anys de molts canvis polítics i socials fet que van requerir grans inversions públiques de l'Estat. També és important destacar l'augment considerable de de la taxa d'atur any rere any fet que comportava l'augment de la prestació d'atur. Un altre factor a tenir en compte era la variabilitat del preu del petroli que provocar diferents crisis fent que augmentés la inflació. Tots aquests aspectes van comportar un increment del dèficit públic que al mateix va fer que augmentés el deute públic per poder finançar-lo.

Disminució de l'endeutament a finals dels anys 80: L'any 1986, Espanya va entrar a la C.E.E. L'entrada a la C.E.E. va ser un factor clau que va ajudar en la recuperació de l'economia espanyola a finals dels anys 80. El fet de ser un beneficiari net respecte a Europa va permetre poder augmentar els ingressos públics, fet que va fer disminuir

considerablement el dèficit. La disminució d'aquest dèficit va suposar la reducció de l'endeutament respecte el PIB.

Augment de l'endeutament a principi dels anys 90: Tot i que en un principi l'entrada a la C.E.E. va provocar un major control del dèficit, aquest va augmentar a finals dels 80 i principis dels 90 per diversos factors. El factor clau va ser la gran quantitat d'inversions realitzades durant aquella època. També va tenir la seva repercussió important l'esclat d'una bombolla immobiliària al Japó i les tensions inflacionistes del preu petroli. Tot això va provocar l'esclat d'una recessió a Espanya durant l'any 1993. El dèficit públic s'havia situat en un 7,34%. Per tal de poder finançar aquest dèficit durant aquests anys l'endeutament va anar augmentant. L'any 1996 es va situar en el seu màxim històric fins aquell moment en un 65,9%.

Disminució del deute a partir de l'any 1996 fins l'any 2007: A partir de l'any 96 s'inicia a Espanya una fase expansionista a causa principalment del boom immobiliari i de la construcció. Aquest fet provoca la reactivació de l'economia espanyola amb un taxa de creixement del PIB molt elevada. També té especial importància diferents privatitzacions d'empreses espanyoles que ajuden a sanejar millor les arques espanyoles. Tot això provoca a la llarga una reducció considerable del deute. L'any 2007 aquest deute es situa en un 35,5% del PIB.

Inici crisi econòmica l'any 2008: L'any 2008 esclata la bombolla immobiliària fet que comporta l'inici d'una crisi. Aquesta crisi perjudica al principal sector econòmic espanyol durant aquells anys: la construcció. Cau l'activitat econòmica en aquest sector fet que porta un espiral de pobresa a tota l'economia. Un any després, el govern de Zapatero realitza diferents mesures keynesianes (entre elles el PlanE) que pretenen impulsar els sectors econòmics afectats durant la crisi. Aquestes mesures keynesianes comporten una gran quantitat de despesa pública, fet que fa augmentar en gran part la proporció del deute públic.

Totes aquestes causes enumerades fins ara ens han portat a un seguit d'efectes a l'Estat espanyol que tot seguit comentaré.

Retorn d'aquest deute: S'ha de tenir en compte que quan un estat emet deute públic aquest ha de ser retornat al cap d'uns anys. Aquesta condició sine qua non pot afectar les arques futures de l'estat ja que part dels ingressos públics recaptats s'hauran de destinar a retornar aquest deute. Això provoca que o bé els estats hagin d'augmentar els impostos o s'hagin de tornar a endeutar per tornar aquest deute. Aquest fenomen és encara més greu si tenim en compte que l'Estat no només ha de retornar la quantitat de deute públic emès sinó que també ha de tenir en compte els interessos d'aquest deute. L'endeutament públic per Espanya hagués pogut ser bo si hagués anat acompanyat d'un creixement de l'economia que hagués permès cobrir el cost financer generat per aquest deute. Al no trobar-se l'Estat espanyol en aquesta situació ha hagut de cobrir el cost financer del deute emetent altre cop deute públic. A la llarga, el fet d'haver-se de tornar a endeutar per retornar aquest deute pot conduir a una espiral de la qual n'és molt difícil sortir. Moltes corrents polítiques creuen que l'única solució per sortir d'aquest cercle viciós és que els creditors d'aquest deute en condonin una part.

Polítiques d'austeritat imposades per la TROIKA: Des de l'inici de la crisi econòmica, l'any 2008, les polítiques macroeconòmiques imposades per la Troika són encara més estrictes. En elles cobra especial importància el major control del dèficit i el deute públic. El fet d'haver de controlar en major mesura les partides de despesa de l'Estat provoca l'inici d'unes polítiques d'austeritat on predominen les retallades a diferents serveis públics.

8. Conclusions

En aquest apartat comento les conclusions a les quals he arribat en la realització d'aquest treball. Durant els diferents apartats que componen aquest treball, he anat analitzant diferents aspectes de l'endeutament públic a l'Estat espanyol.

L'endeutament és una font de finançament que utilitzen els estats per tal d'obtenir ingressos públics. És una font utilitzada pels estats un cop veuen impossibilitada la seva recaptació d'ingressos públics mitjançant la via impositiva. Pel que fa a Espanya, l'endeutament ha anat evolucionant de forma força inestable durant els últims anys. Hi ha hagut diferents etapes en que l'estat espanyol ha recorregut massivament a l'endeutament. Especialment important va ser el deute emès un cop es va entrar dins la CEE durant els anys 80 i el deute emès a partir del 2009 per intentar reactivar els sectors més afectats per la crisi econòmica. Tot i això s'ha pogut veure com segons el cicle econòmic en que s'estigui, l'emissió de deute tindrà més o menys repercussió sobre el PIB. En les èpoques d'expansió, per exemple, aquest en tindrà menys mentre que en les de recessió passa el contrari.

Com ja he comentat, la capacitat d'endeutament d'un país o una regió la marca implícitament el volum del seu PIB. Com més alt sigui el PIB més capacitat d'emetre deute públic tindrà. Aquest exemple clar s'ha pogut veure en la comparativa realitzada entre les diferents comunitats autònomes. S'ha pogut observar com comunitats com Catalunya tot i ser la més endeutada en valors absoluts, no és la que té una repercussió sobre el PIB més gran. En canvi d'altres com Múrcia, tot i endeutar-se en quantitats molt inferiors, la seva incidència sobre el PIB serà major. Amb tot això, cada comunitat té una diferent responsabilitat sobre la seva despesa segons la seva taxa d'endeutament. Catalunya i València, per exemple, al tenir el percentatge d'endeutament sobre el PIB més elevat de tot el marc espanyol, són les comunitats que en tindran més.

Referent a la distribució del deute entre les diferents administracions s'ha pogut veure com l'Administració Central, malgrat que la seva proporció sobre el total ha disminuït durant els últims anys, segueix sent la principal emissora de deute públic. Pel que fa referència al deute emès per les comunitats autònomes, aquest ha augmentat. Aquest fet ho ha provocat el constant procés de descentralització que ha tingut lloc a l'Estat

espanyol els últims anys, on les comunitats autònomes han anat assolint més competències mitjançant els diferents Estatuts d'autonomia aprovats. Aquest major pes de les competències en les comunitats autònomes ha provocat que la seva despesa autonòmica augmentés. Donat la incapacitat que tenen de crear nous ingressos ordinaris sense l'autorització de l'Estat, per fer front a aquest augment de la despesa, les comunitats autònomes es veuen obligades a endeutar-se. També un factor que porta a l'augment del deute de les comunitats autònomes a partir del 2008 és la disminució en la recaptació d'impostos arran de l'inici de la crisi econòmica. Aquest augment del deute de les comunitats autònomes durant els últims anys, ha vist obligat a l'Estat (amb la pressió de la Troika al darrere) a limitar les seves competències en aquest àmbit. A partir del 2003, amb els 'Acords en relació a l'endeutament de les Comunitats autònomes' s'estableix que cada comunitat autònoma estarà obligada a presentar un Programa Anual del seu endeutament durant el primer trimestre de cada any. Per últim, pel que fa referència al deute emès per les corporacions locals (ajuntaments) s'ha comprovat com aquest es manté mes o menys constant durant tot el període estudiat.

Els diferents esdeveniments dels últims anys ens han fet arribar a la conclusió que un dels principals motius per emetre deute públic a Espanya ha estat el poder finançar el dèficit públic de les arques de l'Estat. Sempre es té la visió optimista que tot i emetre deute públic en èpoques de crisi, aquest es podrà compensar un cop s'arribin a cicles econòmics més pròspers. Tot i això, res més lluny que la realitat. Al final, l'Estat espanyol ha anat emetent deute públic per tal de retornar el deute públic ja emès, ja que no hi ha hagut un creixement prou important del PIB. Aquest fet comporta l'inici d'un cercle viciós del qual en serà molt difícil sortir. Espanya, d'aquesta forma haurà de destinar més ingressos públics a retornar aquest deute amb uns interessos cada vegada més elevats. Això a la llarga compromet l'Estat del benestar de les generacions futures. Donat que part del deute públic emès s'haurà de destinar a retornar el deute públic ja emès anteriorment, pot provocar diferents polítiques d'austeritat en el país on predominarien els retallades en el sector públic o les privatitzacions.

9. Bibliografia i webgrafia

Bibliografia

Cuadrado Roura, Juan R. Política Económica. Elaboración, objetivos e instrumentos. Cuarta edición. Editorial Mc Graw Hill.

Cuenca Alain. Cuadernos de Derecho Público. Estabilidad presupuestaria y endeudamiento autonómico en la crisis. Pàgines 161-175

Ruiz-Huerta Carbonell, Jesús. García Díaz, Miguel Ángel. El endeudamiento de las comunidades autónomas: límites y problemas en el contexto de la crisis económica. Pàgines 124-162.

Apunts d'Economia Espanyola i Mundial – 3r d'ADE Universitat de Lleida

Webgrafia

Boletín Estadístico del Banco de España. Dades referents a deute i dèficit públic segons PDE i deute públic del PDE de les comunitats autònomes. (Desembre del 2008 i març del 2016). http://www.bde.es/bde/es/secciones/informes/boletines/Boletin_Estadist/

Constitución Española, article 157 i article 135

Dades macroeconòmiques de diari econòmic (Expansión) (PIB, dèficit públic, deute públic) <http://www.datosmacro.com/>

Ley orgànica 8/1980, de 22 de setembre, del finançament de les comunitats autònomes. Article 14. Endeutament de les comunitats autònomes (presentat a l'annex)

10. Annexos

Deute públic segons el PDE anys 1995-2015 (valors absoluts)

11. ADMINISTRACIONES PÚBLICAS A) Protocolo de Déficit Excesivo

11.3 Pasivos en circulación y deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo. Valores absolutos

Millones de euros

	Pasivos en circulación (Cuentas Financieras de la Economía Española)					Ajustes por pasivos no incluidos y por valoraciones (a)					Deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo				
	Total 1=2 a 5= =6=11	Adminis- tración Central	Comuni- dades Autó- nomas	Corpo- racio- nes locales	Adminis- tracio- nes de Seguri- dad Social	Total	Adminis- tración Central	Comuni- dades Autóno- mas	Corpo- racio- nes locales	Adminis- tracio- nes de Seguri- dad Social	Total	Adminis- tración Central	Comuni- dades Autóno- mas	Corpo- racio- nes locales	Adminis- tracio- nes de Seguri- dad Social
	2	3	4	5	6=7 a 10	7	8	9	10	11=12 a 15	12	13	14	15	
95	323 696	249 962	32 095	25 289	16 349	40 622	14 187	5 269	7 348	13 817	283 074	235 775	26 826	17 941	2 532
96	378 341	293 626	36 503	26 284	21 928	58 748	26 703	5 728	7 383	18 935	319 593	266 923	30 775	18 902	2 993
97	400 072	309 159	38 953	25 987	25 972	66 876	31 071	4 661	7 693	23 451	333 196	278 089	34 292	18 294	2 522
98	433 408	333 908	42 485	27 290	29 725	87 459	45 064	6 389	8 122	27 885	345 949	288 844	36 096	19 169	1 840
99	431 089	327 623	44 875	27 486	31 105	69 537	25 078	7 313	7 830	29 315	361 556	302 545	37 561	19 556	1 790
00	447 875	339 591	48 047	28 428	31 809	74 369	27 015	8 574	8 635	30 146	373 505	312 576	39 473	19 793	1 663
01	450 719	339 504	51 129	29 033	31 053	72 913	27 110	7 422	8 863	29 517	377 806	312 394	43 707	20 170	1 536
02	474 179	354 999	56 759	30 864	31 556	91 007	41 219	10 298	9 343	30 147	383 172	313 780	46 461	21 522	1 409
03	473 521	349 908	61 486	32 669	29 459	91 959	41 534	12 493	9 755	28 177	381 562	308 374	48 993	22 914	1 282
04	498 740	368 422	66 095	34 812	29 412	110 366	57 332	14 118	10 659	28 257	388 374	311 090	51 977	24 153	1 154
05 IV	516 868	372 904	75 490	39 296	29 179	125 921	65 360	18 643	13 816	28 101	390 948	307 544	56 847	25 480	1 077
06 I	P 498 361	361 179	70 299	38 787	28 097	106 905	52 695	14 341	12 850	27 019	391 457	308 484	55 958	25 937	1 077
II	P 496 178	353 597	72 893	41 392	28 297	108 466	50 137	16 873	14 237	27 219	387 712	303 460	56 019	27 155	1 077
III	P 504 724	360 130	72 407	44 490	27 697	112 745	52 498	16 160	17 468	26 619	391 979	307 632	56 247	27 022	1 077
IV	P 511 245	357 799	81 535	43 312	28 599	122 052	55 020	23 582	15 852	27 598	389 193	302 779	57 953	27 460	1 000
07 I	P 504 891	360 071	75 835	41 349	27 636	109 060	52 068	17 942	12 415	26 635	395 831	308 003	57 893	28 934	1 000
II	P 502 904	353 794	78 889	43 587	26 635	105 926	43 922	20 604	14 764	26 635	396 979	309 872	58 285	28 822	-
III	P 496 368	347 773	79 809	42 160	26 625	108 151	45 617	22 624	13 284	26 625	388 217	302 156	57 185	28 876	-
IV	P 505 696	343 424	87 393	47 477	27 403	125 746	52 496	27 690	18 157	27 403	379 951	290 928	59 703	29 320	-
08 I	P 491 149	338 731	79 867	45 908	26 643	115 771	53 630	19 056	16 442	26 643	375 378	285 101	60 811	29 466	-
II	P 499 618	340 378	83 380	49 266	26 593	114 886	49 213	19 873	18 707	26 593	385 233	291 165	63 508	30 559	-
III	A	398 170	304 451	62 928	30 792	-

11. ADMINISTRACIONES PÚBLICAS

11.6 Deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo (PDE) y activos financieros frente a Administraciones Públicas. Importes

Millones de euros

	Deuda según el PDE de Administraciones Públicas (consolidada) (a)	Administración Central			Comunidades Autónomas			Corporaciones Locales			Administraciones de Seguridad Social		
		Deuda según el PDE	Activos financieros frente a Administraciones Públicas (FLA, FPPP y Préstamo a Administraciones de Seguridad Social) (b)	Deuda neta de activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda según el PDE	Activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda neta de activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda según el PDE	Activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda neta de activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda según el PDE	Activos financieros frente a Administraciones Públicas (Fondo de Reserva de la Seguridad Social y resto) (c)	Deuda neta de activos financieros frente a Administraciones Públicas
	10+13 1=4+7+	2	3	4=2-3	5	6	7=5-6	8	9	10=8-9	11	12	13=11-12
00	374 557	314 814	17 169	297 645	39 474	-	39 474	19 793	-	19 793	18 832	1 187	17 645
01	378 883	315 490	17 169	298 321	43 706	-	43 706	20 170	-	20 170	18 704	2 018	16 686
02	384 145	321 575	17 169	304 406	46 471	-	46 471	21 522	-	21 522	18 577	6 831	11 747
03	382 775	320 504	17 169	303 335	49 028	-	49 028	22 914	-	22 914	18 450	10 952	7 498
04	389 888	331 939	17 169	314 771	52 054	-	52 054	24 153	-	24 153	18 323	19 412	-1 089
05	393 479	331 797	17 169	314 628	57 880	-	57 880	25 535	-	25 535	18 246	22 810	-4 564
06	392 168	326 369	17 169	309 200	59 126	-	59 126	27 570	-	27 570	18 169	21 897	-3 728
07	383 798	318 869	17 169	301 701	61 096	-	61 096	29 385	-	29 385	17 169	25 551	-8 383
08	439 771	368 860	17 169	351 691	73 647	-	73 647	31 775	-	31 775	17 169	34 511	-17 342
09	568 700	487 670	17 169	470 501	92 435	-	92 435	34 700	-	34 700	17 169	46 105	-28 937
10	649 259	551 557	17 169	534 388	123 419	-	123 419	35 453	-	35 453	17 169	61 170	-44 001
11	743 530	624 238	17 169	607 069	145 086	-	145 086	36 819	-	36 819	17 169	62 613	-45 444
12	890 726	761 856	60 934	700 922	188 406	-	188 406	44 003	-	44 003	17 188	59 794	-42 606
13 IV	966 041	837 945	89 571	748 374	209 761	-	209 761	42 111	-	42 111	17 187	51 392	-34 205
14 I	P 995 703	865 951	102 285	763 666	224 964	-	224 964	41 908	-	41 908	17 188	52 023	-34 835
II	P 1 012 466	885 085	107 182	777 903	228 207	-	228 207	41 991	-	41 991	17 203	52 839	-35 636
III	P 1 020 139	891 777	112 757	779 020	232 068	-	232 068	40 784	-	40 784	17 200	48 934	-31 734
IV	P 1 033 737	895 716	113 453	782 263	236 820	-	236 820	38 330	-	38 330	17 188	40 864	-23 676
15 I	P 1 051 809	912 890	115 650	797 240	240 383	-	240 383	38 276	-	38 276	17 190	41 279	-24 090
II	P 1 057 203	922 697	131 667	791 029	249 922	-	249 922	37 724	-	37 724	17 196	38 669	-21 473
III	P 1 067 252	938 808	138 965	799 843	253 163	-	253 163	36 858	-	36 858	17 197	39 809	-22 612
IV	A 1 072 183	940 516	150 208	790 307	261 456	-	261 456	35 147	-	35 147	17 188	31 916	-14 727

Deute públic segons el PDE anys 1995-2015 (percentatge del PIB)

11. ADMINISTRACIONES PÚBLICAS A) Protocolo de Déficit Excesivo

11.4 Pasivos en circulación y deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo. Porcentajes del PIB pm

	Pasivos en circulación (Cuentas Financieras de la Economía Española)					Ajustes por pasivos no incluidos y por valoraciones (a)					Deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo					Pro memoria: PIB pm (c)
	Total	Adminis- tración Central	Comuni- dades Autó- nomas	Corpo- raciones locales	Adminis- traciones de Seguri- dad Social	Total	Adminis- tración Central	Comuni- dades Autóno- mas	Corpo- raciones locales	Adminis- traciones de Seguri- dad Social	Total	Adminis- tración Central	Comuni- dades Autóno- mas	Corpo- raciones locales	Adminis- traciones de Seguri- dad Social	
	10=2 a 5= 11=6+11	2	3	4	5	6=7 a 10=7	8	9	10	11=12 a 15	12	13	14	15	16	
95	72,4	55,9	7,2	5,7	3,7	9,1	3,2	1,2	1,6	3,1	63,3	52,7	6,0	4,0	0,6	447 205
96	79,8	62,0	7,7	5,5	4,6	12,4	5,6	1,2	1,6	4,0	67,4	56,3	6,5	4,0	0,6	473 855
97	79,4	61,4	7,7	5,2	5,2	13,3	6,2	0,9	1,5	4,7	66,1	55,2	6,8	3,6	0,5	503 921
98	80,3	61,9	7,9	5,1	5,5	16,2	8,4	1,2	1,5	5,2	64,1	53,5	6,7	3,6	0,3	539 493
99	74,3	56,5	7,7	4,7	5,4	12,0	4,3	1,3	1,4	5,1	62,3	52,2	6,5	3,4	0,3	579 942
00	71,1	53,9	7,6	4,5	5,0	11,8	4,3	1,4	1,4	4,8	59,3	49,6	6,3	3,1	0,3	630 263
01	65,2	49,9	7,5	4,3	4,6	10,7	4,0	1,1	1,3	4,3	55,5	45,9	6,4	3,0	0,2	680 678
02	65,0	48,7	7,8	4,2	4,3	12,5	5,7	1,4	1,3	4,1	52,5	43,0	6,4	3,0	0,2	729 206
03	60,5	44,7	7,9	4,2	3,8	11,7	5,3	1,6	1,2	3,6	48,7	39,4	6,3	2,9	0,2	782 929
04	59,3	43,8	7,9	4,1	3,5	13,1	6,8	1,7	1,3	3,4	46,2	37,0	6,2	2,9	0,1	841 042
05 IV	56,9	41,0	8,3	4,3	3,2	13,9	7,2	2,1	1,5	3,1	43,0	33,8	6,3	2,8	0,1	908 792
06 I	P 53,7	38,9	7,6	4,2	3,0	11,5	5,7	1,5	1,4	2,9	42,2	33,3	6,0	2,8	0,1	927 570
II	P 52,4	37,3	7,7	4,4	3,0	11,5	5,3	1,8	1,5	2,9	40,9	32,0	5,9	2,9	0,1	947 065
III	P 52,4	37,4	7,5	4,6	2,9	11,7	5,4	1,7	1,8	2,8	40,7	31,9	5,8	2,8	0,1	963 613
IV	P 52,0	36,4	8,3	4,4	2,9	12,4	5,6	2,4	1,8	2,8	39,6	30,8	5,9	2,8	0,1	982 303
07 I	P 50,5	36,0	7,6	4,1	2,8	10,9	5,2	1,8	1,2	2,7	39,6	30,8	5,8	2,9	0,1	1 000 430
II	P 49,4	34,7	7,7	4,3	2,8	10,4	4,3	2,0	1,4	2,6	39,0	30,4	5,7	2,8	-	1 018 597
III	P 48,0	33,7	7,7	4,1	2,6	10,5	4,4	2,2	1,3	2,6	37,6	29,2	5,5	2,8	-	1 033 145
IV	P 48,1	32,7	8,3	4,5	2,6	12,0	5,0	2,6	1,7	2,6	36,2	27,7	5,7	2,8	-	1 050 595
08 I	P 46,1	31,8	7,5	4,3	2,5	10,9	5,0	1,8	1,5	2,5	35,2	26,7	5,7	2,8	-	1 066 300
II	P 46,3	31,5	7,7	4,6	2,5	10,6	4,6	1,8	1,7	2,5	35,6	26,9	5,9	2,8	-	1 080 658
III	A ---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	36,5	27,9	5,8	2,8	-	1 091 223

11. ADMINISTRACIONES PÚBLICAS

11.7 Deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo (PDE) y activos financieros frente a Administraciones Públicas. Porcentajes del PIB pm

	Deuda según el PDE de Administraciones Públicas (consolidada) (a)												Pro memoria: PIB pm (c)
	Administración Central			Comunidades Autónomas			Corporaciones Locales			Administraciones de Seguridad Social			
	Deuda según el PDE	Activos financieros frente a Administraciones Públicas (FLA, FFP y Préstamo a Administraciones de Seguridad Social) (b)	Deuda neta de activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda según el PDE	Activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda neta de activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda según el PDE	Activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda neta de activos financieros frente a Administraciones Públicas	Deuda según el PDE	Activos financieros frente a Administraciones Públicas (Fondo de Reserva de la Seguridad Social y resto) (c)	Deuda neta de activos financieros frente a Administraciones Públicas	
10=13 1=4+7+	2	3	4=2-3	5	6	7=5-6	8	9	10=8-9	11	12	13=11-12	
00	58,0	48,7	2,7	46,1	6,1	-	6,1	3,1	-	3,1	2,9	0,2	2,7
01	54,2	45,1	2,5	42,6	6,2	-	6,2	2,9	-	2,9	2,7	0,3	2,4
02	51,3	42,9	2,3	40,6	6,2	-	6,2	2,9	-	2,9	2,5	0,9	1,6
03	47,6	39,9	2,1	37,8	6,1	-	6,1	2,9	-	2,9	2,3	1,4	0,9
04	45,3	38,5	2,0	36,5	6,0	-	6,0	2,8	-	2,8	2,1	2,3	-0,1
05	42,3	35,7	1,8	33,8	6,2	-	6,2	2,7	-	2,7	2,0	2,5	-0,5
06	38,9	32,4	1,7	30,7	5,9	-	5,9	2,7	-	2,7	1,8	2,2	-0,4
07	35,5	29,5	1,6	27,9	5,7	-	5,7	2,7	-	2,7	1,6	2,4	-0,8
08	39,4	33,0	1,5	31,5	6,6	-	6,6	2,8	-	2,8	1,5	3,1	-1,6
09	52,7	45,2	1,6	43,6	8,6	-	8,6	3,3	-	3,2	1,6	4,3	-2,7
10	60,1	51,0	1,6	49,4	11,4	-	11,4	3,3	-	3,3	1,6	5,7	-4,1
11	69,5	58,3	1,6	56,7	13,6	-	13,6	3,4	-	3,4	1,6	6,8	-4,2
12	65,4	53,1	1,6	51,5	12,3	-	12,3	4,2	-	4,2	1,6	5,7	-4,1
13 IV	93,7	81,3	8,7	72,6	20,3	-	20,3	4,1	-	4,1	1,7	5,0	-3,3
14 I	P 96,6	84,0	9,9	74,1	21,8	-	21,8	4,1	-	4,1	1,7	5,0	-3,4
II	P 98,0	85,7	10,4	75,3	22,1	-	22,1	4,1	-	4,1	1,7	5,1	-3,4
III	P 98,4	86,0	10,9	75,2	22,4	-	22,4	3,9	-	3,9	1,7	4,7	-3,1
IV	P 99,3	86,0	10,9	75,1	22,7	-	22,7	3,7	-	3,7	1,7	3,9	-2,3
15 I	P 100,2	87,0	11,0	76,0	22,9	-	22,9	3,6	-	3,6	1,6	3,9	-2,3
II	P 99,8	87,1	12,4	74,6	23,6	-	23,6	3,6	-	3,6	1,6	3,6	-2,0
III	P 99,7	87,7	13,0	74,7	23,6	-	23,6	3,4	-	3,4	1,6	3,7	-2,1
IV	A 99,2	87,0	13,9	73,1	24,2	-	24,2	3,3	-	3,3	1,6	3,0	-1,4

Dèficit públic segons el PDE anys 1995-2015 (percentatge del PIB)

11. ADMINISTRACIONES PÚBLICAS A) Protocolo de Déficit Excesivo

11.2 Capacidad (+) o necesidad (-) de financiación. Porcentajes del PIB pm

Capacidad (+) o necesidad (-) de financiación: INE e IGAE. PIBpm: INE.

Porcentajes

	Capacidad (+) o Necesidad (-) de financiación según la Contabilidad Nacional de España (CNE)					Ajuste por Swaps de intereses (a)					Capacidad (+) o Necesidad (-) de financiación según el Protocolo de Déficit Excesivo (PDE)(b)					Pro memoria: PIB pm (c)
	Total	Administración Central	Comunidades Autónomas	Corporaciones locales	Administraciones de Seguridad Social	Total	Administración Central	Comunidades Autónomas	Corporaciones locales	Administraciones de Seguridad Social	Total	Administración Central	Comunidades Autónomas	Corporaciones locales	Administraciones de Seguridad Social	
	1=2+5	2	3	4	5	6=7+10	7	8	9	10	11=1+6=12+15	12	13	14	15	
95	-6,5	-5,5	-0,6	-0,0	-0,3	0,0	0,0	-	-	-	-6,5	-5,5	-0,6	-0,0	-0,3	447 205
96	-4,9	-3,8	-0,6	0,0	-0,4	0,0	0,0	-	-	-	-4,8	-3,8	-0,6	0,0	-0,4	479 855
97	-3,4	-2,9	-0,3	0,0	-0,2	0,0	0,0	-	-	-	-3,4	-2,9	-0,3	0,0	-0,2	503 921
98	-3,2	-2,6	-0,4	0,0	-0,3	0,0	0,0	-	-	-	-3,2	-2,6	-0,4	0,0	-0,3	539 493
99	-1,4	-1,3	-0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	-	-	-	-1,4	-1,3	-0,2	0,1	0,1	579 842
00	-1,0	-1,0	-0,5	0,1	0,5	0,0	0,0	0,0	-	-	-1,0	-1,0	-0,5	0,1	0,5	630 263
01	-0,7	-0,8	-0,6	-0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	-	-	-0,6	-0,8	-0,6	-0,0	0,8	680 678
02	-0,5	-0,7	-0,5	-0,1	0,8	0,0	0,0	0,0	-	-	-0,5	-0,7	-0,5	-0,1	0,8	729 206
03	-0,2	-0,5	-0,5	-0,2	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-0,2	-0,5	-0,5	-0,2	1,0	782 929
04	-0,4	-1,3	-0,1	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-0,3	-1,3	-0,1	0,0	1,0	841 042
05	1,0	0,2	-0,3	-0,1	1,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	-	1,0	0,2	-0,3	-0,1	1,1	908 792
06	2,0	0,7	-0,0	0,1	1,3	0,0	0,0	-0,0	0,0	-	2,0	0,7	-0,0	0,1	1,3	982 303
07	2,2	1,3	-0,2	-0,2	1,3	-0,0	-0,0	-	0,0	-	2,2	1,3	-0,2	-0,2	1,3	1 050 595
06 III	P	1,4	0,0	1,4	237 107
06 IV	P	-1,8	-0,0	-1,8	259 556
07 I	P	2,1	-	2,1	254 057
07 II	P	0,4	0,0	0,4	267 877
07 III	P	1,9	-0,0	1,9	251 655
07 IV	P	-2,2	-0,0	-2,2	277 006
08 I	A	1,7	-0,0	1,6	269 762
08 II	A	-0,7	-0,0	-0,7	282 235

11. ADMINISTRACIONES PÚBLICAS

11.2 Capacidad (+) o necesidad (-) de financiación, pasivos en circulación y deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo (PDE). Porcentajes del PIB pm

Capacidad (+) o necesidad (-) de financiación: INE e IGAE. PIB pm: INE.

Porcentajes

	Capacidad (+) o Necesidad (-) de financiación	Pasivos en circulación y deuda según el PDE										Pro memoria: PIB pm (b)	
		Pasivos en circulación según las Cuentas Financieras de la Economía Española	Ajustes por pasivos no incluidos en la deuda PDE, por valoración y otros (a)							Deuda según el PDE			
			Total	Deuda PDE de Administraciones Públicas en poder de otras Administraciones Públicas			Otras cuentas pendientes de pago				Ajustes de valoración y otros		
				Total	Consolidación dentro de los propios subsectores de AAPP	Consolidación entre distintos subsectores de AAPP	Total	En poder de Administraciones Públicas	Resto				
1	2	3=4+7+10	4=5+6	5	6	7=8+9	8	9	10	11=2-3	12		
00	-1,0	69,6	11,7	2,8	-	2,8	5,8	1,6	4,2	3,0	58,0	646 250	
01	-0,5	64,8	10,6	2,7	-	2,7	4,8	1,5	3,4	3,0	54,2	699 528	
02	-0,4	63,9	12,6	3,2	-	3,2	5,5	1,4	4,1	4,0	51,3	749 288	
03	-0,4	59,5	11,8	3,5	-	3,5	5,1	1,5	3,6	3,2	47,6	803 472	
04	-0,0	58,3	13,0	4,2	-	4,2	4,9	1,3	3,6	3,9	45,3	861 420	
05	1,2	55,9	13,6	4,3	-	4,3	5,4	1,4	4,1	3,9	42,3	930 566	
06	2,2	51,0	12,1	3,9	-	3,9	6,2	1,3	4,9	2,1	38,9	1 007 974	
07	2,0	47,1	11,5	4,0	-	4,0	6,6	1,3	5,3	1,0	35,5	1 080 807	
08	-4,4	53,3	13,9	4,6	-	4,6	7,0	1,3	5,7	2,3	39,4	1 116 207	
09	-11,0	69,4	16,7	5,9	-	5,9	7,9	1,3	6,6	3,0	52,7	1 079 034	
10	-9,4	76,0	15,9	7,2	-	7,2	9,1	2,1	7,1	-0,4	60,1	1 080 913	
11	-9,5	89,3	19,8	7,5	-	7,5	12,2	4,0	8,2	0,2	69,5	1 070 413	
12	-10,4	113,7	28,3	17,7	6,2	11,6	9,9	3,8	6,1	0,7	85,4	1 042 872	
13	-6,9	129,0	35,4	21,2	7,5	13,7	9,3	3,6	5,6	4,9	93,7	1 031 272	
14	P	-5,9	144,1	44,8	22,6	7,7	14,8	8,9	3,4	5,5	13,3	99,3	1 041 160
14 II	P	-2,8	141,9	43,9	24,2	8,7	15,5	9,6	3,6	6,0	10,2	98,0	1 033 071
14 III	P	-0,3	141,5	43,1	23,0	7,4	15,6	8,0	3,2	4,7	12,1	98,4	1 036 554
14 IV	P	-2,2	144,1	44,8	22,6	7,7	14,8	8,9	3,4	5,5	13,3	99,3	1 041 160
15 I	P	-0,7	140,3	40,6	16,8	1,8	15,0	8,1	3,3	4,9	15,6	100,2	1 049 244
15 II	P	-2,3	137,1	37,8	18,0	1,9	16,1	9,0	3,1	5,9	10,8	99,8	1 059 664
15 III	A	-0,2	138,4	39,2	18,6	1,9	16,7	8,7	3,2	5,5	11,9	99,7	1 070 543

Deute públic segons el PDE per CCAA anys 1995-2015 (valors absoluts)

13. COMUNIDADES AUTÓNOMAS A) Protocolo de Déficit Excesivo

13.9 Deuda por Comunidades Autónomas. (a) Valores absolutos

Millones de euros

	Total	Andalu- cía	Aragón	Asturi- as	Balea- res	Canari- as	Canta- bria	Cas- tilla- La Mancha	Cas- tilla y León	Catalu- ña	Extre- ma- dura	Gali- cia	La Rioja	Madrid	Murcia	Comun. Foral Navarra	CA. País Vasco (b)	Comun. Valen- ciana
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
95	26 826	4 550	654	411	351	737	225	420	808	6 992	464	2 140	133	2 806	545	789	2 051	2 750
96	30 775	5 454	733	432	336	1 020	163	471	883	8 058	525	2 380	121	3 325	551	777	2 343	3 204
97	34 292	6 213	863	469	398	904	178	505	1 019	9 250	522	2 564	117	3 764	555	752	2 514	3 707
98	36 096	6 379	874	529	435	971	177	581	1 056	9 745	564	2 739	124	4 099	568	687	2 383	4 185
99	37 561	6 415	906	550	449	882	221	561	1 075	9 925	617	2 982	133	4 330	599	667	2 244	5 005
00	39 473	6 976	940	605	509	905	248	603	1 086	10 177	613	3 072	141	4 218	609	648	2 119	6 004
01	43 707	7 218	938	653	516	1 001	289	605	1 270	10 757	711	3 118	164	6 855	685	646	1 627	6 654
02	46 461	7 204	1 086	828	654	929	293	784	1 356	10 830	782	3 157	166	8 614	684	643	1 352	7 101
03	48 983	7 458	1 110	880	858	1 133	372	807	1 436	10 918	782	3 186	184	9 059	685	644	1 498	7 983
04	51 977	7 426	1 134	802	950	1 178	377	1 057	1 451	12 259	783	3 265	193	8 976	748	646	1 387	9 345
05 IV	56 847	7 352	1 153	803	1 589	1 430	411	1 351	1 789	13 792	783	3 397	187	10 099	691	646	1 138	10 237
06 I	P 55 958	7 371	1 101	755	1 469	1 121	400	1 345	1 554	13 987	780	3 359	250	9 710	691	646	1 139	10 281
II	P 56 019	7 044	1 115	779	1 437	1 112	314	1 345	1 550	14 189	772	3 358	255	9 929	686	647	1 138	10 349
III	P 56 247	7 198	1 202	761	1 532	1 040	316	1 314	1 555	14 317	769	3 252	244	9 970	700	646	1 122	10 309
IV	P 57 953	7 311	1 163	729	1 635	1 563	398	1 543	1 798	14 043	784	3 535	184	10 073	686	647	929	10 931
07 I	P 57 893	7 224	1 112	735	1 688	1 171	396	1 498	1 598	14 864	781	3 506	283	9 945	683	647	765	10 994
II	P 58 285	7 083	1 128	730	1 834	1 165	370	1 769	1 698	14 537	779	3 366	364	10 227	677	627	854	11 179
III	P 57 185	7 136	1 131	690	1 735	1 147	397	1 559	1 607	14 020	775	3 505	300	9 980	673	626	824	11 080
IV	P 59 703	7 172	1 165	744	1 798	1 562	434	1 829	1 794	14 863	785	3 712	276	10 103	648	628	642	11 550
08 I	P 60 811	6 935	1 087	738	2 044	1 289	454	1 752	1 652	16 556	782	3 584	402	10 017	673	627	583	11 636
II	A 63 508	6 828	1 189	735	2 338	1 269	407	2 058	1 620	17 808	778	3 583	458	10 613	676	626	462	11 961
III	A 62 928	6 867	1 115	728	2 370	1 262	484	2 121	1 628	17 666	774	3 563	379	9 945	737	626	464	12 198

13. COMUNIDADES AUTÓNOMAS

13.9 Deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo (PDE) por Comunidades Autónomas (a). Importes

Millones de euros

	Total	Andalu- cía	Aragón	Princ. de Astu- rias	Illes Balears	Canari- as	Canta- bria	Cas- tilla- La Mancha	Cas- tilla y León	Catalu- ña	Extre- ma- dura	Gali- cia	La Rioja	Comun. de Madrid	Región de Murcia	Comun. Foral Navarra	País Vasco (b)	Comun. Valen- ciana
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
00	39 474	6 977	940	605	509	905	248	603	1 086	10 177	613	3 072	141	4 218	609	648	2 119	6 004
01	43 706	7 217	938	653	516	1 001	289	605	1 270	10 757	711	3 118	164	6 855	685	646	1 627	6 654
02	46 471	7 203	1 086	825	654	929	293	784	1 356	10 830	782	3 157	166	8 614	684	643	1 352	7 112
03	49 028	7 460	1 110	880	858	1 133	372	807	1 436	10 918	782	3 186	184	9 059	685	644	1 498	8 016
04	52 054	7 427	1 134	802	950	1 178	377	1 057	1 451	12 259	783	3 265	193	8 976	748	646	1 387	9 420
05	57 580	7 354	1 153	803	1 589	1 430	411	1 351	1 789	14 544	783	3 381	187	10 099	691	646	1 138	10 532
06	59 126	7 314	1 163	729	1 635	1 563	398	1 543	1 798	14 873	784	3 535	184	10 073	686	647	929	11 270
07	61 096	7 177	1 165	744	1 798	1 562	434	1 829	1 894	15 776	785	3 712	276	10 103	648	645	642	11 906
08	73 647	8 143	1 517	770	2 696	1 885	511	2 584	2 608	20 825	904	3 954	393	10 531	755	868	1 007	13 696
09	92 435	10 062	1 890	1 080	3 571	2 352	662	4 288	3 227	25 661	1 086	4 859	507	11 987	1 340	1 085	2 663	16 113
10	123 419	12 562	2 901	1 701	4 458	3 298	992	6 110	4 630	35 616	1 747	6 189	726	13 503	2 107	1 691	5 070	20 119
11	145 086	14 793	3 403	2 155	4 774	3 718	1 293	6 886	5 804	44 095	2 021	7 079	900	15 462	2 806	2 446	5 591	21 860
12	188 406	21 064	4 607	2 675	6 130	4 687	2 032	10 190	7 933	52 355	2 436	8 324	1 045	20 130	4 628	2 847	7 259	30 065
13 IV	209 761	24 441	5 369	3 052	6 884	5 281	2 178	11 343	8 527	58 179	2 630	9 212	1 143	22 104	5 543	3 136	8 280	32 459
14 I	P 224 964	26 135	6 078	3 403	7 363	5 586	2 288	12 060	9 699	60 796	2 913	10 109	1 240	24 054	6 092	3 580	9 161	34 406
II	P 228 207	26 533	6 131	3 402	7 586	5 462	2 356	12 341	9 393	61 824	2 904	9 911	1 306	25 018	6 367	3 366	9 524	34 782
III	P 232 068	27 654	5 999	3 425	7 597	5 726	2 393	12 488	9 470	63 134	2 960	9 816	1 329	25 063	6 673	3 327	9 123	35 892
IV	P 236 820	29 101	6 010	3 479	7 777	6 034	2 428	12 858	9 359	64 466	3 092	9 961	1 296	24 632	6 838	3 197	8 915	37 376
15 I	P 240 383	28 534	6 064	3 633	7 984	6 137	2 517	12 865	9 344	64 784	3 307	9 906	1 345	26 413	7 214	3 281	9 542	37 514
II	P 249 922	29 822	6 626	3 789	8 260	6 483	2 547	13 138	10 388	66 592	3 391	10 210	1 390	26 312	7 467	3 586	9 903	40 018
III	P 253 163	30 138	6 674	3 788	8 080	6 530	2 557	13 095	10 501	68 456	3 458	10 289	1 385	27 174	7 568	3 504	9 772	40 194
IV	A 261 456	31 365	6 930	3 876	8 306	6 649	2 678	13 426	10 557	72 274	3 576	10 375	1 436	27 646	7 601	3 322	9 486	41 953

Deute públic segons el PDE per CCAA anys 1995-2015 (percentatge del PIB)

13. COMUNIDADES AUTÓNOMAS A) Protocolo de Déficit Excesivo

13.10 Deuda por Comunidades Autónomas. (a) Ratio deuda/PIB (b)

	Porcentajes																		
	Total	Andalucía	Aragón	Asturias	Baleares	Canarias	Cantabria	Castilla-La Mancha	Castilla y León	Cataluña	Extremadura	Galicia	La Rioja	Madrid	Murcia	Comun. Foral Navarra	C.A. País Vasco (c)	Comun. Valenciana	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
95	6,0	7,6	4,5	3,8	3,4	4,3	4,0	2,7	3,0	8,3	6,0	8,5	3,9	3,7	5,3	10,4	7,3	6,5	
96	6,5	8,6	4,7	3,8	3,1	5,7	2,8	2,8	3,1	8,9	6,4	9,0	3,4	4,2	5,1	9,6	7,9	7,2	
97	6,8	9,2	5,3	4,0	3,3	4,7	2,9	2,8	3,4	9,7	6,0	9,2	3,0	4,4	4,7	8,7	7,9	7,7	
98	6,7	8,9	5,1	4,2	3,3	4,6	2,6	3,0	3,4	9,7	6,1	9,3	3,0	4,4	4,5	7,5	6,9	8,1	
99	6,5	8,3	5,0	4,2	3,1	3,8	3,0	2,8	3,2	9,2	6,1	9,4	3,0	4,3	4,4	6,8	6,0	9,0	
00	6,3	8,3	4,8	4,4	3,2	3,6	3,2	2,8	3,1	8,5	5,8	9,4	2,9	3,8	4,0	5,9	5,3	9,8	
01	6,4	8,0	4,5	4,4	3,0	3,6	3,4	2,6	3,4	8,4	6,3	8,9	3,2	5,7	4,1	5,5	3,8	10,0	
02	6,4	7,4	4,8	5,2	3,5	3,1	3,2	3,2	3,4	7,9	6,5	8,5	3,1	6,7	3,8	5,2	3,0	10,0	
03	6,3	7,0	4,6	5,2	4,4	3,5	3,8	3,0	3,4	7,4	6,0	8,0	3,1	6,5	3,5	4,8	3,1	10,5	
04	6,2	6,4	4,4	4,5	4,5	3,4	3,6	3,7	3,2	7,8	5,6	7,6	3,1	6,0	3,5	4,5	2,7	11,4	
05 IV	6,3	5,8	4,1	4,1	7,1	3,9	3,6	4,3	3,7	8,1	5,2	7,3	2,8	6,3	2,9	4,2	2,0	11,6	
06 I	P	6,0	5,7	3,9	3,8	6,4	3,0	3,4	4,2	3,1	8,1	5,1	7,1	3,7	6,0	2,9	4,2	2,0	11,4
II	P	5,9	5,4	3,9	3,9	6,2	2,9	2,7	4,1	3,1	8,0	5,0	6,9	3,7	6,0	2,8	4,1	1,9	11,2
III	P	5,8	5,4	4,1	3,7	6,5	2,7	2,6	4,0	3,0	7,9	4,9	6,6	3,5	5,9	2,8	4,0	1,9	11,0
IV	P	5,9	5,4	3,9	3,5	6,8	4,0	3,2	4,6	3,4	7,6	4,9	7,0	2,6	5,9	2,7	3,9	1,5	11,4
07 I	P	5,8	5,2	3,6	3,4	6,8	2,9	3,1	4,3	3,0	7,9	4,7	6,8	3,9	5,7	2,6	3,8	1,2	11,3
II	P	5,7	5,0	3,6	3,4	7,3	2,8	2,9	5,0	2,9	7,6	4,6	6,4	4,9	5,8	2,6	3,7	1,4	11,3
III	P	5,5	5,0	3,5	3,1	6,8	2,8	3,0	4,4	2,9	7,3	4,6	6,6	4,0	5,5	2,5	3,6	1,3	11,0
IV	P	5,7	4,9	3,6	3,3	6,9	3,7	3,3	5,1	3,2	7,6	4,5	6,9	3,6	5,5	2,4	3,5	1,0	11,3
08 I	P	5,7	4,7	3,3	3,2	7,8	3,0	3,4	4,8	2,9	8,3	4,5	6,5	5,2	5,4	2,4	3,5	0,9	11,2
II	A	5,9	4,6	3,5	3,2	8,8	2,9	3,0	5,5	2,8	8,8	4,4	6,5	5,8	5,6	2,4	3,4	0,7	11,4
III	A	5,8	4,5	3,3	3,1	8,8	2,9	3,5	5,6	2,8	8,7	4,3	6,4	4,8	5,2	2,6	3,4	0,7	11,5

13. COMUNIDADES AUTÓNOMAS

13.10 Deuda según el Protocolo de Déficit Excesivo (PDE) por Comunidades Autónomas (a). Porcentajes del PIB pm (c)

	Porcentajes																	
	Total	Andalucía	Aragón	Princ. de Asturias	Illes Balears	Canarias	Cantabria	Castilla-La Mancha	Castilla y León	Cataluña	Extremadura	Galicia	La Rioja	Comun. de Madrid	Región de Murcia	Comun. Foral Navarra	País Vasco (b)	Comun. Valenciana
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
00	6,1	8,1	4,7	4,2	3,1	3,5	3,1	2,8	3,0	8,3	5,7	9,2	2,9	3,7	3,9	5,8	5,2	9,6
01	6,2	7,7	4,4	4,2	2,9	3,5	3,4	2,6	3,3	8,1	6,2	8,7	3,1	5,5	4,0	5,4	3,7	9,7
02	6,2	7,1	4,6	5,1	3,5	3,1	3,2	3,1	3,4	7,7	6,4	8,2	3,0	6,4	3,7	5,0	2,9	9,7
03	6,1	6,8	4,4	5,1	4,4	3,5	3,8	2,9	3,3	7,2	6,0	7,7	3,1	6,3	3,4	4,7	3,1	10,2
04	6,0	6,3	4,2	4,4	4,5	3,4	3,6	3,6	3,2	7,5	5,6	7,4	3,0	5,8	3,4	4,5	2,7	11,2
05	6,2	5,7	4,0	4,0	7,0	3,9	3,7	4,2	3,7	8,3	5,1	7,0	2,7	6,1	2,9	4,1	2,0	11,6
06	5,9	5,3	3,7	3,4	6,7	4,0	3,3	4,4	3,4	7,8	4,8	6,8	2,5	5,6	2,6	3,8	1,5	11,5
07	5,7	4,8	3,4	3,2	6,9	3,7	3,4	4,7	3,4	7,8	4,5	6,6	3,5	5,2	2,3	3,6	1,0	11,3
08	6,6	5,4	4,3	3,2	9,9	4,4	3,9	6,4	4,6	10,0	5,0	6,7	4,8	5,2	2,6	4,6	1,5	12,6
09	8,6	6,9	5,5	4,8	13,7	5,8	5,2	10,9	5,8	12,7	6,1	8,6	6,4	6,0	4,8	6,0	4,1	15,7
10	11,4	8,6	8,4	7,4	17,0	8,0	7,7	15,6	8,3	17,5	9,7	10,9	9,1	6,8	7,5	9,3	7,7	19,7
11	13,6	10,2	10,0	9,6	18,3	9,1	10,3	17,8	10,5	22,0	11,5	12,7	11,4	7,8	10,3	13,4	8,6	21,7
12	18,1	15,0	14,2	12,5	23,8	11,7	16,8	27,2	14,8	26,7	14,5	15,4	13,6	10,2	17,4	16,2	11,4	31,1
13 IV	20,3	17,6	16,4	14,7	26,6	13,2	18,5	30,8	16,4	29,9	15,6	17,1	15,1	11,4	20,8	18,0	13,2	33,9
14 I	P	21,8	19,0	18,7	16,5	28,2	13,8	19,5	33,4	18,7	17,4	19,0	16,2	12,4	22,9	20,5	14,6	35,7
II	P	22,1	19,2	18,8	16,5	29,0	13,5	20,0	34,1	18,1	17,3	18,5	17,0	12,9	23,9	19,3	15,1	36,0
III	P	22,4	20,0	18,4	16,5	29,0	14,1	20,3	34,4	18,2	17,6	18,3	17,3	12,8	25,0	19,0	14,5	37,0
IV	P	22,7	20,9	18,3	16,7	29,5	14,8	20,5	35,3	17,9	18,3	18,5	16,8	12,6	25,5	18,1	14,1	38,4
15 I	P	22,9	20,3	18,5	17,3	29,9	14,9	21,3	35,2	17,8	18,3	18,3	17,4	13,4	26,8	18,5	14,9	38,0
II	P	23,6	21,0	20,0	17,9	30,6	15,6	21,4	35,5	19,6	19,7	18,7	17,8	13,2	27,5	20,1	15,3	40,2
III	P	23,6	21,0	19,9	17,7	29,6	15,6	21,2	35,1	19,6	19,9	18,7	17,5	13,5	27,6	19,4	15,0	40,0
IV	A	24,2	21,6	20,5	18,0	30,2	15,7	22,0	35,6	19,5	20,3	18,6	18,0	13,6	27,4	18,2	14,4	41,3

Article 14 de la Llei Orgànica 8/1980 del Finançament de les Comunitats Autònomes

«Artículo 14. Endeudamiento de las Comunidades Autónomas.

1. Las Comunidades Autónomas, de acuerdo con lo previsto en el artículo 2.1 Ley Orgánica 2/2012, de 27 de abril, sin perjuicio de lo que se establece en el apartado 4 del presente artículo, podrán realizar operaciones de crédito por plazo inferior a un año, con objeto de cubrir sus necesidades transitorias de tesorería.
2. Asimismo, las Comunidades Autónomas podrán concertar operaciones de crédito por plazo superior a un año, cualquiera que sea la forma como se documenten, siempre que cumplan los siguientes requisitos:
 - a) Que el importe total del crédito sea destinado exclusivamente a la realización de gastos de inversión.
 - b) Que el importe total de las anualidades de amortización, por capital e intereses no exceda del veinticinco por ciento de los ingresos corrientes de la Comunidad Autónoma en el presupuesto del ejercicio.
3. Para concertar operaciones de crédito en el extranjero y para la emisión de deuda o cualquier otra apelación de crédito público, las Comunidades Autónomas precisarán autorización del Estado. Para la concesión de la referida autorización, el Estado tendrá en cuenta el cumplimiento los principios de estabilidad presupuestaria y sostenibilidad financiera definidos en el artículo 2.uno.b) de la presente Ley.

Con relación a lo que se prevé en el párrafo anterior, no se considerarán financiación exterior, a los efectos de su preceptiva autorización, las operaciones de concertación o emisión denominadas en euros que se realicen dentro del espacio territorial de los países pertenecientes a la Unión Europea.

En todo caso, las operaciones de crédito a que se refieren los apartados uno y dos anteriores precisarán autorización del Estado cuando, de la información suministrada por las Comunidades Autónomas, se constate el incumplimiento del objetivo de estabilidad presupuestaria, de deuda pública y de la regla de gasto.
4. Las operaciones de crédito de las Comunidades Autónomas deberán coordinarse entre sí y con la política de endeudamiento del Estado en el seno del Consejo de Política Fiscal y Financiera.
5. La Deuda Pública de las Comunidades Autónomas y los títulos-valores de carácter equivalente emitidos por éstas estarán sujetos, en lo no establecido por la presente Ley, a las mismas normas y gozarán de los mismos beneficios y condiciones que la Deuda Pública del Estado.
6. Las Comunidades Autónomas deberán reducir el riesgo y coste que asuman con ocasión de la concesión de avales, reavales y cualquier otra clase de garantías para afianzar operaciones de crédito de personas físicas y jurídicas, públicas o privadas.»